

Határozatok Tára

HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2019. július 11.¹

C-370/17. és C-37/18. sz. egyesített ügyek

Caisse de retraite du personnel navigant professionnel de l'aéronautique civile (CRPNPAC)

kontra

Vueling Airlines SA

(a tribunal de grande instance de Bobigny [bobignyi általános hatáskörű elsőfokú bíróság, Franciaország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem),

valamint a

Vueling Airlines SA

kontra

Jean-Luc Poignant

(a Cour de cassation, chambre sociale [semmitőszék, szociális tanács, Franciaország] benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Migráns munkavállalók – Szociális biztonság – Alkalmazandó jog – 1408/71/EGK rendelet – Munkavállalók kiküldetése – A 14. cikk (1) bekezdésének a) pontja – A nemzetközi fuvarozásban részt vevő légitársaságok hajózó személyzetére való alkalmazhatatlanság – A 14. cikk (2) bekezdése a) pontjának i. alpontja – A légitársaságnak a székhelye szerintitől eltérő tagállam területén található fióktelepe vagy állandó képvisellete által alkalmazott munkavállalók – E 101-es igazolás – Kötelező hatály – Csalárd módon megszerzett igazolás vagy olyan igazolás, amelyre csalárd módon hivatkoznak – A csalást elkövető munkáltató polgári jogi felelősségének megállapítása iránti kereset – A fogadó tagállam bíróságának hatásköre a csalás megállapítására és az igazolás figyelmen kívül hagyására – A büntető ítélet jogereje a polgári jogban – A polgári bíróság kötelezettsége az azonos tényállásra vonatkozó büntető ítélet figyelembevételére, függetlenül attól, hogy az ellentétes-e az uniós joggal – Az uniós joggal való összeegyeztethetlenség”

¹ Eredeti nyelv: francia.

I. Bevezetés

1. Az E 101-es igazolás² a tagállamok illetékes intézményei által a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK rendelet³ adott rendelkezése, és az e rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 574/72/EGK rendelet⁴ értelmében kiállított dokumentum. Ez az igazolása tanúsítja, hogy valamely európai unión belül utazó munkavállaló e tagállam szociális biztonsági rendszerébe tartozik.

2. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint ez az igazolás mindaddig, amíg a kiállító intézmény vissza nem vonja, vagy érvénytelennek nem nyilvánítja, kötelező erővel bír azon tagállam belső jogrendjében, amelybe a munkavállaló tevékenysége végzése céljából utazik, és ebből következően köti e tagállam intézményeit. Ez utóbbiak többek között nem vonhatják be az érintett munkavállalót a saját szociális biztonsági rendszerükbe. Ugyanezen tagállam bíróságának sincs hatásköre arra, hogy felülvizsgálja az E 101-es igazolás érvényességét azon tények vonatkozásában, amelyek alapján azt kiadták. Esetlegesen felmerülő kétségek esetén ezen igazolás érvényességét vagy pontosságát az érintett tagállamok intézményei által folytatott, párbeszédre alapuló eljárásban kell tisztázni, amelynek a szakaszait a Bíróság határozta meg az ítéleteiben, majd azokat az unió jogalkotó kodifikálta.

3. Ezen ítélkezési gyakorlattal sokat foglalkoztak már. Egyesek szerint e gyakorlat, azáltal, hogy támogatást nyújt az E 101-es igazolást túlságosan könnyedén kiállító intézményeknek, sajnálatos módon oltalmat nyújt azon vállalkozásoknak, amelyek igyekeznek megkerülni a szociális biztonsági rendszerekre vonatkozó alkalmazandó szabályokat. Mások szerint e gyakorlat a koordinációs rendeletek végrehajtása során megvalósított tagállami együttműködés végső megnyilvánulási formája.

4. Franciaországban az alapügy kiélezte az e két nézet közötti konfliktust. 2012-ben a Vueling Airlines SA társasággal (a továbbiakban: Vueling) szemben büntetőítélet született amiatt, hogy a roissy-i (Franciaország) Paris-Charles-de-Gaulle repülőtéren olyan hajózó személyzetet alkalmazott, amely nem tartozott a francia szociális biztonsági rendszerbe. Ezen alkalmazottak a spanyol szociális biztonsági rendszerben voltak biztosítottak, és a kiküldött munkavállalókra alkalmazandó szabályok vonatkoztak rájuk. A Vueling a spanyol illetékes intézménytől megkapta az e körülményt igazoló E 101-es igazolásokat, amelyeket azonban a francia büntetőbíróság figyelmen kívül hagyott.

5. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmek az e büntető ítéletet követő intézkedések körébe tartoznak. E kérelmeket a tribunal de grande instance de Bobigny (bobignyi általános hatáskörű elsőfokú bíróság, Franciaország) és a Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács, Franciaország) ugyanazon tényekkel kapcsolatos, és a caisse de retraite du personnel navigant professionnel (a repülőgépek hajózó személyzetének nyugdíjpénztára, CRPNPAC), illetve Jean-Luc Poignant által a Vuelinggel szemben benyújtott, a franciaországi biztosítás hiányában állítólag elszenvedett kár megtérítése iránti kérelmekre vonatkozóan terjesztette be. Az e társaság által kapott E 101-es igazolások kötelező hatályának kérdése döntő jelentőségű e kérelmek kimenetele szempontjából.

2 Az „alkalmazandó jogra vonatkozó igazolás” címet viselő E 101-es igazolás olyan típusnyomtatvány, amelyet a migráns munkavállalók szociális biztonságával foglalkozó igazgatási bizottság (a továbbiakban: igazgatási bizottság) állított össze. Lásd: az igazgatási bizottság 2005. március 17-i, az 1408/71/EGK és az 574/72/EGK tanácsi rendelet alkalmazásához szükséges formanyomtatványokról (E 001, E 101, E 102, E 103, E 104, E 106, E 107, E 108, E 109, E 112, E 115, E 116, E 117, E 118, E 120, E 121, E 123, E 124, E 125, E 126 és E 127) szóló 202 határozata (HL 2006. L 77., 1. o.). A későbbiekben ezen igazolást az A1 hordozható dokumentum váltotta fel. Az alapügy tényállásának időpontjára tekintettel a jelen indítványban az E 101-es igazolás elnevezést használom.

3 Az 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelettel (HL 1997. L 28., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 3. o.) módosított és naprakésszé tett, valamint a 2006. december 18-i 1992/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2006. L 392., 1. o.) módosított 1971. június 14-i tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1408/71 rendelet).

4 A 118/97 rendelettel módosított és naprakésszé tett, valamint a 2005. április 13-i 647/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított, az 1408/71 rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 1972. március 21-i tanácsi rendelet (a továbbiakban: 574/72 végrehajtási rendelet).

6. Így a kérdést előterjesztő bíróságok az általuk feltett kérdések közül háromban annak pontosítására kéri a Bíróságot, hogy az E 101-es igazolás kötelező hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlatot olyan esetekben is alkalmazni kell-e, amikor a fogadó tagállam bírósága megállapítja, hogy ezt az igazolást csalárd módon szereztek meg, vagy arra csalárd módon hivatkoztak. E kérdések lehetővé teszik a Bíróság számára, hogy pontosabban meghatározza azon Altun és társai ítélete⁵ hatályát, amelyben elfogadta, hogy főszabály szerint e bíróságokat csalás esetén nem köti az E 101-es igazolás. Az említett kérdések emellett bővebben foglalkoznak a „csalásnak” az uniós jog értelmében vett fogalmával is, és ezzel összefüggésben az 1408/71 rendeletben a nemzetközi fuvarozást végző légitársaságok hajózó személyzetére előírt szabályok újszerű értelmezését is jelentik.

7. A jelen indítványban annak megállapítását javaslom a Bíróságnak, hogy a fogadó tagállam bíróságai az illetékes hatóságok közötti párbeszéd alakulásától függetlenül jogosultak figyelmen kívül hagyni az E 101-es igazolást, amennyiben bizonyíték áll rendelkezésükre annak alátámasztására, hogy ezt az igazolást csalárd módon szereztek meg, vagy erre csalárd módon hivatkoztak. Véleményem szerint e válasz befolyásolja a „szociális dömping” elleni küzdelem⁶ hatékonyságát, és azt a bizalmat, amelyet a Bíróság általában uniós bíróságként a nemzeti bíróságba az uniós jog végrehajtása érdekében vet.

8. Az előterjesztett kérdések közül az utolsó az uniós jog elsőbbségének elve és a büntető ítéletnek a polgári jogban fennálló jogerejére vonatkozó francia jogelv közötti kapcsolatról szól. Ez utóbbi elv értelmében a kérdést előterjesztő bíróságoknak pusztán a Vuelinget korábban elmarasztaló büntető ítélet alapján ez utóbbival szemben kell a polgári jogi ítéletüket meghozniuk, még abban az esetben is, ha ez az ítélet sérti az uniós jogot. Figyelembe véve az előzetes döntéshozatalra előterjesztett többi kérdésre általam javasolt választ, az ezen a területen ismertetett okfejtéseim alapvetően másodlagosak. Ugyanakkor azt javaslom a Bíróságnak, állapítsa meg, hogy az uniós jog kizárja ezen elv alkalmazását, amennyiben megállapítást nyer, hogy a büntetőítélet e joggal összeegyeztethetetlen.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

9. Az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének a) pontja úgy rendelkezik, hogy a 14–17. cikk bekezdésére is figyelemmel „egy tagállam területén alkalmazott személy e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik még abban az esetben is, ha egy másik tagállam területén rendelkezik lakóhellyel, vagy ha az őt alkalmazó vállalkozás vagy magánszemély székhelye vagy lakóhelye egy másik tagállam területén található”.

10. Az említett rendelet „Az ellenérték fejében munkát végző személyekre (kivéve a tengerészekre) alkalmazandó különös szabályok” című 14. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A 13. cikk (2) bekezdésének b) pontja az alábbi kivételekkel és körülmények között alkalmazandó:

- (1) a) Az a személy, akit az őt egy tagállam területén alkalmazó vállalkozás a számára teljesítendő munkavégzés céljából egy másik tagállam területére küld ki, továbbra is az előbb említett tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, feltéve, hogy e munka várható időtartama nem haladja meg a tizenkét hónapot, illetve őt nem olyan személy felváltására küldték ki, akinek kiküldetési ideje letelt;

5 2018. február 6-i Altun és társai ítélet (C-359/16, a továbbiakban: Altun ítélet, EU:C:2018:63).

6 Az Európai Unió belüli szociális dömpingről szóló, 2016. szeptember 14-i európai parlamenti állásfoglalásban (A8-0255/2016) foglalt meghatározás szerint a „szociális dömping” fogalma „különféle szándékos visszaéléseket és a hatályos európai és nemzeti jogszabályok (többek között törvények és egyetemesen alkalmazandó kollektív szerződések) megkerülését foglalja magában, ami a foglalkoztatási és a működési költségek jogellenes minimalizálásával lehetővé teszi a tisztességtelen versenyt, és a munkavállalói jogok megsértéséhez, illetve a munkavállalók kizsákmányolásához vezet”.

- b) ha a munkavégzés időtartama előre nem látható körülmények miatt túllépi az eredetileg meghatározott időtartamot és meghaladja a tizenkét hónapot, az előbbi tagállam jogszabályai továbbra is alkalmazandók a munka elvégzéséig, feltéve hogy annak a tagállamnak a hatáskörrel rendelkező hatósága, amely tagállam területére az érintett személyt kiküldték, vagy e hatóság által kijelölt szerv ahhoz hozzájárulását adja; a hozzájárulást a tizenkét hónapos időtartam lejáratá előtt kérelmezni kell. E hozzájárulás ugyanakkor tizenkét hónapot meghaladó időtartamra nem adható meg.
- (2) Az a személy, akit szokásosan két vagy több tagállam területén foglalkoztatnak, a következők szerint meghatározott jogszabályok hatálya alá tartozik:
- a) az a személy, aki egy olyan vállalkozás hajózó személyzetének tagja, amely más vagy saját számlájára nemzetközi vasúti, közúti, légi vagy belvízi személyszállítási vagy árufuvarozási szolgáltatást végez, és amely vállalkozás székhelye egy tagállamban található, ez utóbbi tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik a következő megszorításokkal:
- i. ha az említett vállalkozás fiókteleppel vagy állandó képvisellel rendelkezik más tagállamban, mint amelyikben a székhelye található, e fióktelep vagy állandó képviselő által alkalmazott személy azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, amely tagállamban e fióktelep vagy állandó képviselő található;
- ii. ha az adott személyt elsődlegesen annak a tagállamnak a területén alkalmazzák, amelyben lakóhellyel rendelkezik, e személy e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, még abban az esetben is, ha az őt alkalmazó vállalkozás annak a tagállamnak a területén nem rendelkezik székhellyel, fiókteleppel vagy állandó képvisellel;

[...]”.

11. Az 1408/71 rendeletnek „Az e rendelet hatálya alá tartozó intézmények és személyek közötti viszony” című 84a. cikke, amelyet e rendeletbe az 1408/71 rendeletnek és az 574/72 rendeletnek a jogok összehangolására és az eljárások egyszerűsítésére tekintettel történő módosításáról szóló 631/2004 rendelet⁷ illesztett be, a (3) bekezdésében a következőket írja elő:

„E rendelet értelmezése vagy alkalmazása során felmerülő nehézségek esetén, amelyek veszélyeztethetik egy, a rendelet hatálya alá tartozó személy jogait, az illetékes állam, vagy az érintett személy lakóhelye szerinti állam intézménye kapcsolatba lép az érintett tagállam(ok) intézményé(ei)vel. Ha észszerű időn belül nem találnak megoldást, az érintett hatóságok az igazgatási bizottsághoz fordulhatnak, hogy avatkozzon be”.

12. Az 574/72 végrehajtási rendeletnek az „Alakíságok a munkavállalónak a[z 1408/71] rendelet 14. cikkének (1) bekezdése és 14b. cikkének (1) bekezdése szerinti kiküldetése esetén és a rendelet 17. cikke szerint megkötött megállapodások esetén” című 11. cikke az (1) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„Azon tagállam hatáskörrel rendelkező hatósága által kijelölt intézmény, amely tagállam jogszabályait továbbra is alkalmazni kell, igazolást bocsát ki arról, hogy a munkavállaló egy meghatározott időpontig továbbra is e jogszabályok hatálya alá tartozik:

- a) a[z 1408/71] a rendelet 14. cikkének (1) bekezdésében és 14b. cikkének (1) bekezdésében említett esetekben a munkavállaló vagy munkáltatója kérésére;

⁷ 2004. március 31-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 100, 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 10. o.).

[...]”.

13. Az 574/72 végrehajtási rendeletnek a „A[z 1408/71] rendelet 14. cikke (2) és (3) bekezdésében, 14a. cikkének (2)–(4) bekezdésében és 14c. cikkében említett, általában két vagy több tagállam területén munkaviszonyban álló vagy önálló vállalkozói tevékenységet folytató személyek tekintetében alkalmazandó szabályok” címet viselő 12a. cikke előírja, hogy

„A[z 1408/71] rendelet 14. cikke (2) és (3) bekezdésének, 14a. cikke (2)–(4) bekezdésének és 14c. cikkének az alkalmazása során a következő szabályokat kell alkalmazni:

[...]

(1a) Amennyiben a[z 1408/71] rendelet 14. cikke (2) bekezdés a) pontjának megfelelően a nemzetközi közlekedési vállalkozás hajózó személyzetéhez tartozó személy az őt alkalmazó vállalkozás székhelye, fióktelepe vagy állandó telephelye szerinti, illetőleg lakóhelye és elsődleges munkaviszonya helye szerinti tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, az ezen tagállam hatáskörrel rendelkező hatósága által kijelölt intézmény az érintett személy részére igazolást bocsát ki arról, hogy az érintett személy a jogszabályai hatálya alá tartozik.

[...]”.

14. Az 1408/71 rendeletet és az 574/72 végrehajtási rendeletet 2010. május 1-jei hatállyal hatályon kívül helyezte és felváltotta a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet,⁸ illetve a 883/2004 rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló 987/2009 rendelet.⁹ Azonban időbeli hatályukra tekintettel az előbbi rendeletek alkalmazandóak az alapügyben szóban forgó tényállásra.

B. A francia jog

15. A code du travail (a munka törvénykönyve) rendelkezései közé a 2007. március 12-i 2007-329. sz. rendelettel,¹⁰ bevezetett L. 8221-3. cikknek a tényállás idején alkalmazandó változata előírja:

„Színlelt munkaszerződés alkalmazásának minősül, ha valamely tevékenységet, haszonszerzési céllal folytatott gyártási, feldolgozási, javítási tevékenységet, vagy szolgáltatásnyújtást, illetve kereskedelmi ajánlat teljesítését színlelt módon végzi olyan személy, aki szándékosan nem tesz eleget kötelezettségeinek:

[...]

(2) nem nyújtotta be a hatályos jogszabályi rendelkezések alapján a társadalombiztosítási szervek vagy adóhatóságok felé teljesítendő nyilatkozatokat”.

⁸ 2004. április 29-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 166., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 72. o).

⁹ 2009. szeptember 16-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2009. L 284., 1. o.).

¹⁰ A JORF 2007. március 13-i száma.

16. A code du travail (a munka törvénykönyve) rendelkezései közé a 2007–329. sz. rendelettel beillesztett L. 1262-3. cikknek a tényállás idején alkalmazandó változata előírja:

„A munkáltató nem hivatkozhat a munkavállalók kiküldetésére alkalmazandó rendelkezésekre, amennyiben tevékenységét teljes egészében belföldön, vagy szokásos, állandó és folyamatos jelleggel belföldi helyiségekben, vagy infrastruktúrák igénybevételével végzi. Nem hivatkozhat ezekre a rendelkezésekre többek között akkor, ha tevékenysége az ügyfelek e területen történő felkutatását vagy megszerzését, illetve munkavállalók ezen a területen történő toborzását foglalja magában.

Ilyen esetekben a munkáltató a munka törvénykönyvének a belföldön letelepedett vállalkozásokra alkalmazandó rendelkezéseinek hatálya alá tartozik”.

17. A code de l’aviation civile (a polgári légi közlekedésről szóló törvénykönyv) rendelkezései közé a 2006. november 21-i 2006-1425. sz. rendelettel¹¹ beillesztett R. 330–2-1. cikk értelmében:

„A munka törvénykönyve L. 342-4. cikkét¹² a Franciaországban található üzemeltetési állomáshelyeik alapján kell a légiközlekedési vállalkozásokra alkalmazni.

Az üzemeltetési állomáshelyek olyan helyiségek vagy infrastruktúrák összessége, ahonnan egy vállalkozás állandó, szokásos és folyamatos jelleggel végez légi fuvarozási tevékenységet olyan alkalmazottak révén, akik szakmai tevékenységének tényleges központja e létesítményben van. Az előző rendelkezések értelmében egy alkalmazott szakmai tevékenységének központja az a hely, ahol rendszeresen munkát végez, vagy ahol szolgáltatást megkezd, és ahová feladata elvégzését követően visszatér”.

III. Az alapeljárások

A. A Vuelinggel szemben folytatott büntetőeljárás

18. A Vueling egy nemzetközi utasszállító légitársaság, amelynek székhelye Barcelonában (Spanyolország) van. 2007. május 21-én ez a légitársaság a roissy-i Paris-Charles-de-Gaulle repülőtérrel különböző spanyol városokba indított új járatokat. Ehhez kapcsolódóan a légi fuvarozással és az e repülőtérre telepített saját földi kiszolgálással kapcsolatosan létrehozott cégvagyonát jegyeztetett be a bobigny-i (Franciaország) cégnyilvántartásba.

19. Az illetékes munkaügyi felügyelőség ellenőrzései eredményeként 2008. május 28-án színlett munkaszerződés alkalmazása tárgyában jegyzőkönyvet vett fel a Vueling Airlines társasággal szemben. E jegyzőkönyvben azt állapította meg, hogy e légitársaság e repülőtéren az adminisztrációs személyzet és az ügyvezetés által használt irodákat, a hajózó személyzet pihenőhelyiségeit és repülésre történő felkészülésére alkalmas helyiségeket, valamint egy, a jegyértékesítési és utasfelvételi pultokat felügyelő irodát használt. Az említett társaság e repülőtéren egyrészt 50 főt kabinszemélyzetként és 25 főt hajózó személyzetként alkalmazott a spanyol jog szerint, másrészt olyan földi személyzetet foglalkoztatott (kereskedelmi igazgató, üzemeltetési igazgató és vezető mérnök), akiknek a munkaszerződése a francia jog hatálya alá tartozott.

¹¹ A JORF 2006. november 23-i száma.

¹² A polgári légi közlekedésről szóló törvénykönyv R. 330-2-1. cikkének hatálybalépését követően a munka törvénykönyve L. 1262-3. cikke felváltotta ugyanezen törvénykönyv L. 342-4. cikkét. Ez az R. 330-2-1. cikk azonban e fenti módosítás következtében sem változott.

20. A munkaügyi felügyelőség megállapította, hogy kizárólag a földi személyzetet jelentették be a francia társadalombiztosítási szerveknél. A hajózó személyzet tagjai E 101-es igazolással rendelkeztek, amely igazolja, hogy a nyomtatványon feltüntetett – ideiglenesen Franciaországba kiküldött – személy a kiküldetés időtartama alatt a spanyol szociális biztonsági rendszerbe tartozik. A munkaügyi felügyelőség megállapította, hogy 48 munkavállaló a kiküldetése előtt nem végzett rendszeresen munkát a Vueling társaság részére, kiküldetésük előtt kevesebb mint harminc nappal létesítettek munkaviszonyt velük, közülük néhányal az azt megelőző, vagy éppen azzal megegyező napon, és ebből arra következtetett, hogy alkalmazásukra a kiküldés céljából került sor. E munkavállalók közül 21-nek a bérelszámolásában franciaországi cím szerepelt és a kiküldési nyilatkozatok jelentős hányadában hamisan tüntették fel a tartózkodási helyet, elfedve ezáltal azt, hogy a kiküldött munkavállalók többsége nem rendelkezik spanyolországi lakóhellyel, egyesek sosem éltek Spanyolországban. Azokat is figyelembe véve, akiknek megszűnt a munkaszerződése, kiderült, hogy összesen 103 munkavállalót nem jelentettek be Franciaországban.

21. A munkaügyi felügyelőség azt is megállapította, hogy a Vueling társaság a polgári légi közlekedésről szóló törvénykönyv R. 330–2-1. cikke értelmében vett „üzemeltetési állomáshellyel” rendelkezik a Paris-Charles-de-Gaulle repülőtéren, mivel a hajózó személyzet ezen az állomáshelyen kezdi meg és fejezi be szolgálatát. Így a Vueling a munka törvénykönyve L. 1263-3. cikke alapján nem hivatkozhatott a munkavállalók kiküldetésére alkalmazandó rendelkezésekre. Ezzel összefüggésben a munkaügyi felügyelőség úgy vélte, hogy noha az E 101-es igazolás az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata szerint a biztosítás vélelmét eredményezi, e dokumentum nem bizonyítja ugyanakkor a kiküldetés érvényességét. Úgy vélte, hogy a kiküldetéssel kapcsolatos csalásról, valamint többek között a francia szociális biztonsági rendszerben biztosított jogok igénybevételétől megfosztott kiküldött munkavállalók megkárosításáról, továbbá arról is szó van, hogy a munkáltató az e rendszerben fizetendő összegek megfizetésének elmulasztásával a közösségnek is kárt okoz.

22. E vizsgálatot követően a Vuelinggel szemben a munka törvénykönyve L. 8221-3. cikkében szabályozott színlelt tevékenységgel megvalósított színlelt munkaszerződés alkalmazása címén büntetőeljárás indult a Roissyban 2007. május 21. és 2008. május 16. között folytatott légi fuvarozási tevékenységnek szándékosan az előírt bejelentéseknek a társadalombiztosítási szervek felé történő megtétele nélküli végzése miatt, amely többek között a Franciaországban folytatott tevékenységének eltitkolásában, és e tevékenységnek a munkavállalók kiküldetésével történő jogszerűtlen egy tekintet alá vételében nyilvánult meg.

23. A tribunal correctionnel de Bobigny (bobignyi büntetőbíróság, Franciaország) 2010. július 1-jei ítéletével felmentette a Vuelinget.

24. A cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság, Franciaország) 2012. január 31-i ítéletével az első fokon hozott ítéletet hatályon kívül helyezte, és a Vuelinget 100 000 euró pénzbírság megfizetésére kötelezte. Ez a bíróság egyfelől úgy ítélte meg, hogy ez a légitársaság Roissyban a polgári légi közlekedésről szóló törvénykönyv R. 330-2-1. cikke értelmében vett „üzemeltetési állomáshelyen” végezte, és hogy ez a tevékenysége következképpen a munka törvénykönyve L. 1262-3. cikkében foglalt esetek közé tartozik. Az említett bíróság megállapította, hogy a szóban forgó egység működési autonómiával rendelkezett, mivel a Vueling e célból igazgatót vett fel. Ez az autonómia azt is jelenti, hogy a társaság nem tudta igazolni, hogy szerves kapcsolat áll fenn közte és a kiküldött munkavállalók között. Másfelől ugyanez a bíróság megállapította, hogy a Vueling szándékosan megsértette az alkalmazandó szabályokat, többek között azzal, hogy 41 olyan munkavállaló számára létesített lakóhelyet, akiknek a saját székhelyére való kiküldetését kérte, anélkül hogy olyan komoly magyarázatot tudott volna adni, amellyel kizárhatta volna a csalás gyanúját. Végül a cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) úgy tekintette, hogy noha az E 101-es igazolások a spanyol szociális biztonsági rendszerben való biztosítást illetően vélelmet keletkeztetnek, azonban nem képezik annak akadályát, hogy a büntetőbíróság megállapítsa a munkavállalók kiküldetésének érvényességi feltételeit meghatározó jogszabályi rendelkezések szándékos megsértését.

25. A Vueling felülvizsgálati kérelmet nyújtott be. A Cour de cassation, chambre criminelle (semmitőszék, büntető kollégium) 2014. március 11-i ítéletével elutasította ezt a kérelmet. Ez a bíróság úgy ítélte meg, hogy a Vueling nem hivatkozhatott a kiküldetésre alkalmazandó az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglalt rendelkezésekre, tekintve, hogy a roissyi tevékenységét szokásos, állandó és folyamatos jelleggel belföldi helyiségekben, vagy infrastruktúrák igénybevételével végezte, miáltal a munka törvénykönyve L. 1263-3. cikkének rendelkezései és a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében a letelepedéshez való jog hatálya alá tartozik. Ennek következtében a Vueling nem hivatkozhatott az E 101-es igazolásokra, és vele szemben megállapítható a munka törvénykönyve 8221-3. cikke szerinti színlelt munkaszerződés alkalmazása.

B. A francia és a spanyol hatóságok között létrejött párbeszéd

26. A Bírósághoz benyújtott iratokból kitűnik, hogy az Union de Recouvrement des cotisations de sécurité sociale et d'allocations familiales (Urssaf) (Seine-et-Marne megyei társadalombiztosítási és családi járulékokat beszedő szervezet, Franciaország) 2012. április 4-én kelt levelében a vitás tényeket a Vueling által benyújtott E 101-es igazolásokat kiállító intézmény, nevezetesen a Tesorería General de la Seguridad Social de Cornellà de Llobregat (Spanyolország) tudomására hozta, és felszólította az intézményt a szóban forgó tanúsítványok megsemmisítésére.

27. A kiállító intézmény 2014. április 17-i határozatával megsemmisítette a vitatott E 101-es igazolásokat. Ugyanakkor megtartotta a Vueling által az érintett munkavállalók után a spanyol társadalombiztosítás részére megfizetett járulékokat azzal az indokkal, hogy ezek visszatérítése elévült.

28. 2014. május 29-én a Vueling fellebbezést nyújtott be e határozat ellen. E fellebbezést 2014. augusztus 1-jén a felettes hatóság határozatában elutasította. Ugyanakkor ez a hatóság 2014. december 5-i határozatában az „áthelyezési nyomtatványok megsemmisítésének hatályon kívül helyezése érdekében” visszatért eredeti határozatához azzal az indokkal, hogy – tekintettel a tényállás megvalósulása óta eltelt időre – nem célszerű az érintett munkavállalóknak a spanyol szociális biztonsági rendszerbe való belépését jogellenesnek nyilvánítani, mivel a megfizetett járulékok visszatérítése nem lehetséges. Emellett ezek a munkavállalók e járulékok alapján ellátásokban részesülhettek, így a biztosításuk megszüntetése esetén védelem nélkül maradhattak volna. Ilyen körülmények között az említett hatóság szerint kizárólag az E 101-es igazolás megsemmisítése nem volt indokolt, tekintve, hogy ezek kiállítása egyszerűen az érintett munkavállalók spanyol szociális biztonsági rendszerbe való belépésének következménye.

29. A francia hatóságok ezzel párhuzamosan, miután nem kaptak választ a kiállító intézménytől, és tekintettel arra, hogy a Cour de cassation, chambre criminelle (semmitőszék, büntető kollégium) 2014. március 11-én helybenhagyta a Vuelinggel szembeni büntető ítéletet, 2014. október 22-én és 23-án ismét kérdésekkel fordultak a spanyol társhatóságaihoz.

30. A spanyol hatóságok 2014. december 9-i levelükben tájékoztatták a francia hatóságokat a kiállító intézmény 2014. december 5-i végleges határozatáról, amely hatályukban fenntartotta a vitatott E 101-es igazolásokat. A spanyol hatóságok 2014. december 11-én közölték a szóban forgó határozat szövegét a francia hatóságokkal.

31. A francia hatóságok 2015. április 7-i levelükben felkérték a kiállító intézményt, hogy vizsgálja felül ezt a határozatot. 2015. június 24-én videokonferencia került megrendezésre a francia és spanyol illetékes intézmények között, amely nem tette lehetővé a véleménykülönbség rendezését.

C. A CRPNPAC keresete (C-370/17. sz. ügy)

32. A CRPNPAC 2008. augusztus 11-én keresetet indított a tribunal de grande instance de Bobigny (bobignyi általános hatáskörű elsőfokú bíróság) előtt. E kereset többek között e pénztár kárának megtérítésére irányul, amelyet ez utóbbi amiatt szenvedett el, hogy a Vueling Roissyban alkalmazott hajózó személyzete nem lépett be az e pénztár által kezelt kiegészítő nyugdíjbiztosítási rendszerbe.

33. A tribunal de grande instance de Bobigny (bobignyi általános hatáskörű elsőfokú bíróság) a Vuelinggel szemben megindított büntetőeljárás elbírálásáig elrendelte az eljárás felfüggesztését. A Cour de cassation, chambre criminelle (semmitőszék, büntető kollégium) 2014. március 31-i ítéletét követően e bíróság folytatta az eljárást.

34. Ezzel összefüggésben a tribunal de grande instance de Bobigny (bobignyi általános hatáskörű elsőfokú bíróság) azt a kérdést teszi fel, hogy a Bíróságnak az E 101-es igazolás kötelező hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlata alkalmazható-e abban az esetben, ha az érintett munkavállalók vonatkozásában fogadó tagállam bíróságai elmarasztaló büntető ítéletükben a munkáltatót színlelt munkaszerződés alkalmazása miatt elmarasztalták, ami a csalás vagy joggal való visszaélés szándékát is magában foglalja.

35. Ilyen körülmények között a Bírósághoz 2017. június 19-én érkezett 2017. március 30-i határozatában a tribunal de grande instance de Bobigny (bobignyi általános hatáskörű elsőfokú bíróság) felfüggesztette az eljárást és a Bírósághoz fordult.

D. J.-L. Poignant keresete (C-37/18. sz. ügy)

36. 2007. április 21-én J.-L. Poignant-t a Vueling spanyol jog szerinti munkaszerződéssel másodpilótaként alkalmazta. J.-L. Poignant munkaszerződés módosításával 2007. június 14-én kiküldetésre került a Paris-Charles-de-Gaulle repülőtérre.

37. J.-L. Poignant 2008. május 30-i levelében – többek között arra hivatkozással, hogy szerződéses helyzete a francia jogba ütközik – felmondta a munkaviszonyát, amit később, 2008. június 2-i elektronikus levelében visszavont. 2008. június 9-i levelében, ismételten e jogellenességre hivatkozva, tudomásul vette munkaviszonyának megszűnését.

38. 2008. június 11-én J.-L. Poignant a conseil des prud'hommes de Bobignyhoz (bobignyi munkaügyi bíróság, Franciaország) fordult, és kérte felmondásának a munkaviszony valós és komoly ok nélküli elbocsátás joghatásával történő megszűnésévé¹³ történő átminősítését, és többek között színlelt munkaszerződés alkalmazása és a francia társadalombiztosítási járulékfizetés elmulasztása címén kártérítés megítélését.

39. A 2011. április 14-i ítélettel a conseil des prud'hommes de Bobigny (bobignyi munkaügyi bíróság) elutasította J.-L. Poignant kérelmeit. Ez a bíróság úgy ítélte meg, hogy a Vueling szabályszerűen eleget tett a vonatkozó alaki közigazgatási előírásoknak, többek között azért, hogy a munkavállalói számára beszerezte a spanyol társadalombiztosítási szervezetektől az E 101-es igazolásokat. Az említett bíróság azt is megállapította, hogy J.-L. Poignant kiküldetése nem haladta meg az egy évet, és hogy nem egy másik személy helyettesítését szolgálta.

¹³ A francia jogban, amikor egy munkavállaló munkaszerződését egyoldalúan felmondja a munkáltatójának felrótt tények miatt, ez a megszűnés megállapítása iránti kérelemnek minősül, és a valós és komoly ok nélküli elbocsátás joghatását vonja maga után. A munkavállalók azonban a munkaszerződést a munkáltató hibájából csak ez utóbbi olyan kellően súlyos mulasztása esetén szüntethetik meg, amely meggátolja a munkaszerződés folytatását. Ennek hiányában a tudomásul vétel a felmondás hatályával jár.

40. A 2016. március 4-i ítélettel a cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) hatályon kívül helyezte a munkaügyi bíróság ítéletét. Ez a bíróság az általa hozott büntető ítélet jogereje alapján 2012. január 31-én színlelt munkaszerződés alkalmazása és a francia társadalombiztosítási járulékfizetés elmulasztása címén többek között átalány-kártérítés megfizetésére kötelezte a Vuelinget.

41. A Vueling felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. Ennek keretében a Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács) megállapította, hogy a cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) által 2012. január 31-én hozott büntető ítéletből kitűnik, hogy e légitársaság a tényállás idején Roissyban „üzemeltetési állomáshellyel”, vagyis az 1408/14/EK rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának i. alpontja értelmében vett „fiókteleppel” rendelkezett. Egyébként az a tény, hogy a Vueling által hivatkozott E 101-es igazolásokat az említett rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján adták ki, míg a hajózó személyzetének helyzete valójában e rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontja i. alpontjának hatálya alá tartozik, továbbá hogy ezen igazolások az érintett munkavállalók munkavégzésének helyeként a Paris-Charles-de-Gaulle repülőteret jelölik meg, önmagában alkalmas annak bizonyítására, hogy ezeket az igazolásokat csalárd módon szerezték meg. A Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács) azt vizsgálja, hogy az E 101-es igazolás kötelező hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlat, amelyet az A-Rosa Flussschiff ítélet¹⁴ is megerősít, alkalmazható-e hasonló körülmények között.

42. Igenlő válasz esetén felmerül a kérdés, hogy az uniós jog elsőbbségének elvével ellentétes-e, hogy a cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság), amelyet belső joga alkalmazása során köt a büntetőbíróság által hozott ítéletnek a polgári jogban fennálló jogereje, 2016. március 4-i ítéletében a 2012. január 31-én általa hozott büntető ítéletből következtetéseket vont le, és egyedül azon az alapon kötelezte a Vuelinget a J.-L. Poignant részére fizetendő kártérítésre, hogy színlelt munkaszerződés miatt korábban büntetőjogilag elmarasztalták.

43. E körülmények között a Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács) a Bírósághoz 2018. január 19-én érkezett, 2018. január 10-i határozatával felfüggesztette az eljárást, és a Bírósághoz fordult.

IV. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

44. A C-370/17. sz. ügyben a tribunal de grande instance de Bobigny (bobignyi általános hatáskörű elsőfokú bíróság) előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) A[z 574/72 végrehajtási] rendelet 11. cikke (1) bekezdésének és 12a. cikke (1a) bekezdésének megfelelően azon tagállamnak, amelynek társadalombiztosítási jogszabályai a munkavállaló helyzetére továbbra is alkalmazandóak, az illetékes hatósága által kijelölt intézmény által kiállított E 101-es igazoláshoz fűződő joghatást fenn kell-e tartani akkor is, ha az E 101-es igazolást azon tagállam hatósága vagy bírósága által jogerősen megállapított csalás vagy joggal való visszaélés következtében szerezték meg, amelynek területén a munkavállaló tevékenységét végzi vagy végezni köteles?
- 2) Amennyiben erre a kérdésre igenlő választ kell adni, az E 101-es igazolások kibocsátása akadályát képezheti-e annak, hogy a csalást elkövető munkáltató magatartásából eredő jogsértés következtében kárt szenvedő személyek kártérítésben részesüljenek anélkül, hogy munkavállalóknak az E 101-es igazolásban megjelölt rendszerekbe történő belépését a munkáltatóval szemben megindított felelősség megállapítása iránti keresetben kétségbe vonnák?”

14 2017. április 27-i ítélet (C-620/15, a továbbiakban: A-Rosa Flussschiff ítélet, EU:C:2017:309).

45. A C-37/18. sz. ügyben a Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács) előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) A [Bíróság] által a [z 1408/71] rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a) pontjára vonatkozóan a [...] A-Rosa Flussschiff ítéletben [...] adott értelmezés vonatkozik-e a színlelt munkaszerződésre vonatkozó jogsértésre, amelyben az E 101-es igazolásokat az [574/72 végrehajtási] rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontja [helyesen 11. cikke (1) bekezdése] jogcímén, [e rendelet] 11. cikke (1) bekezdése [helyesen: 14. cikke (1) bekezdésének a) pontja] alapján állították ki, holott a tényállás a [1408/71 rendelet] 14. cikk[e] (2) bekezdése a) pontja i. alpontjának hatálya alá tartozik azon munkavállalók vonatkozásában, akik az állampolgárságuk szerinti tagállam területén végzik a tevékenységüket, amelynek területén a valamely másik tagállamban székhellyel rendelkező légitársasági vállalkozás fiókteleppel rendelkezik, és a munkavállaló munkavégzésének helyeként egy repülőteret és munkáltatóként egy légitársaságot megjelölő E 101-es igazolás ezekből önmagában azon következtetés levonását teszi lehetővé, hogy az igazolást csalárd módon szereztek?
- 2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén az európai uniós jog elsőbbségének elvét úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy egy nemzeti bíróság, amelyet belső joga alkalmazása során köt a büntetőbíróság által hozott ítélet jogereje, valamely büntetőbíróság által az Európai Unió jogszabályaival ellentétesen hozott határozatból következtetéseket vonjon le, mivel polgári ügyben a munkavállalóval szemben egyedül azon az alapon kötelezte kártérítésre a munkáltatót, hogy e munkáltatót színlelt munkaszerződés miatt büntetőjogilag elmarasztalták?”

46. A Bíróság elnöke 2018. február 22-i végzésével a C-370/17. sz. ügyet és a C-37/18. sz. ügyet – tekintettel a köztük lévő összefüggésre – az írásbeli szakasz és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélethozatal céljából egyesítette.

47. A CRPNPAC, J.-L. Poignant, a Vueling, a francia és a cseh kormány, valamint az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket terjesztett a Bíróság elé. A 2019. január 29-i tárgyaláson a cseh kormány kivételével ugyanezek a felek képviseltették magukat.

V. Elemzés

A. Előzetes észrevételek

48. Nem szükséges részleteiben felidézni a Bíróságnak az E 101-es igazolás kötelező hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlatát.¹⁵ Ennek lényege jól ismert: sem az illetékes intézmény, sem a fogadó tagállam bírója nem hagyhatja figyelmen kívül, még kevésbé semmisítheti meg a küldő tagállam illetékes intézménye által a munkavállaló nevére kiadott E 101-es igazolásokat.¹⁶

49. Amint az indítványom bevezetésében említettem, ezen ítéletnek a francia bíróságok általi átvétele nem volt vitáktól mentes. A Vueling ügy ebben a tekintetben emblematikus jelentőségű. A chambre criminelle de la Cour de cassation (a semmitőszék büntető kollégiuma) által hozott 2014. március 31-i ítélet, amelyben e bíróság helybenhagyta az érintett felet színlelt munkaszerződés alkalmazása miatt elmulasztó ítélet, az ugyanazon a napon az easyJettel szemben egy hasonló ügyben elfogadott ítélettel¹⁷

15 E tekintetben felidézem az olvasó számára az A-Rosa Flussschiff ügyre vonatkozó indítványomat (C-620/15, EU:C:2017:12, 44–55. pont) és az Altun és társai ügyre vonatkozó indítványomat (C-359/16, EU:C:2017:850, 32–37. pont).

16 Noha az E 101-es igazolást a munkavállalók kiküldetésére vonatkozó, az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontjában és az 574/72 végrehajtási rendelet 11. cikke (1) bekezdésében foglalt szabályok alapján lehet kiadni, ezen igazolás egyéb olyan rendelkezések alapján is kiadható, mint amilyen az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a közlekedési vállalkozások utazó vagy hajózó személyzetére alkalmazandó a) pontja (lásd a jelen indítvány 124. és 134. pontját).

17 A Cour de cassation, chambre criminelle (semmitőszék, büntető kollégium) 11-88420. sz. ítélete.

együtt legalábbis figyelemreméltó. Ennek egyik oka az, hogy a büntető kollégium ezekben az ítéletekben jóváhagyta az alapügyekben eljáró bíróságok azon megközelítését, hogy az ezen légitársaságok által benyújtott E 101-es igazolásokat figyelmen kívül kell hagyni, tekintve, hogy nem relevánsnak a szóban forgó a bűncselekmény minősítése szempontjából. A másik oka az, hogy e kollégium e kérdésben nem terjesztett elő előzetes döntéshozatalra kérdést a Bírósághoz.

50. A megoldás azonban a Bíróság által az érintett időszakban elfogadott ítélkezési gyakorlat fényében nem magától értetődő. Valójában egy ilyen bűncselekmény materiális eleme a nemzeti szociális biztonsági rendszerbe való belépés hiánya. Ezt a belépést csak az 1408/71 rendelet kollíziós szabályaival összhangban lehet előírni. E szabályok megfelelő alkalmazása tehát a bűncselekmény jellemzőinek meghatározásához szükséges egyik előzetes kérdés. Márpedig a Bíróság szerint az E 101-es igazolás nemcsak az érintett munkavállalónak a kiállító intézmény tagállama társadalombiztosítási jogszabályainak hatálya alá tartozását, hanem az alapjául szolgáló ténybeli és jogi elemeket is igazolja.¹⁸ Más szóval, az említett igazolás bizonyítja, hogy az utóbbi rendszerhez való tartozás ugyanezeket a szabályokat tartja tiszteletben. Ezért nem volt egyértelmű, hogy a fogadó tagállam bírósága, még ha nem magáról az érintett munkavállaló belépéséről, hanem hasonló bűncselekményről határoz, kizárhatja-e az E 101-es igazolás relevanciáját és maga ellenőrizheti-e az 1408/71 rendelet alkalmazását.

51. A Cour de cassation (semmitőszék) a büntető kollégiumának ítéletei¹⁹ által előidézett vitákkal kapcsolatban ismét egy színlelt munkaszerződés alkalmazásával kapcsolatos ügygel foglalkozva teljes ülésén úgy határozott, hogy előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé terjeszti az A-Rosa Flussschiff ítélet alapjául szolgáló kérdést. Ezzel a kérdéssel arra hívta fel a Bíróságot, hogy vizsgálja felül az E 101-es igazolás kötelező hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, vagy legalább nyilvánvaló hiba esetén finomítsa azt. Emlékeztetek arra, hogy ebben az ítéletben a Bíróság megismételte ezt az ítélkezési gyakorlatát, mivel úgy ítélte meg, hogy a fogadó tagállam bíróságát ez az igazolás még egy ilyen nyilvánvaló hiba esetén is köti.²⁰

52. Mindazonáltal az A-Rosa Flussschiff ügyben a Bíróság fenntartotta, hogy csalárról van szó. Ezzel a feltételezéssel foglalkozott a Bíróság az Altun ítéletben is. Ez utóbbi, teljes ülésen hozott ítéletében a Bíróság elvileg elismerte, hogy a fogadó tagállam bírósága figyelmen kívül hagyhatja az E 101-es igazolást, amennyiben azt csalárd módon szereztek meg, vagy arra csalárd módon hivatkoztak.

53. A C-370/17. sz. ügyben feltett két kérdés, és a C-37/18. sz. ügyben előterjesztett első kérdés alkalmat ad a Bíróság számára az Altun ítélet hatályának pontosítására. Az alapügy körülményei alapján, és tekintettel a Bírósághoz benyújtott észrevételekre, véleményem szerint két kérdést kell tisztázni.

54. Egyrésztől pontosítani kell azt a fogadó tagállam bírósága számára biztosított jogot, hogy figyelmen kívül hagyja a csalárd módon megszerzett vagy hivatkozott E 101-es igazolásokat. Magyarázatot adok arra, hogy véleményem szerint ez a bíróság miért jogosult figyelmen kívül hagyni az ilyen igazolást, amennyiben a csalást alátámasztó bizonyítékkal rendelkezik, függetlenül az 1408/71 rendelet 84a. cikke (3) bekezdésében előírt, az illetékes intézmények közötti párbeszéd alakulásától²¹ (B szakasz).

18 Lásd: 2006. január 26-i Herbosch Kiere ítélet (C-2/05, EU:C:2006:69, 19. és 32. pont).

19 A szóban forgó ítéletek megosztották többek között a nemzeti jogelméletet. A bírálók között lásd: Lhernould, J. P., „Une compagnie aérienne peut-elle détacher des navigants en France? L'étonnante leçon anti-européenne de la chambre criminelle à propos du formulaire E 101”, *RJS*, 2014, továbbá a támogatók között lásd: Muller, F., „Face aux abus et contournements, la directive d'exécution de la directive détachement est-elle à la hauteur?”, *Dr. Soc.*, 2014, 788. o. Egyébként, a Vueling panaszát követően a Bizottság EU Pilot eljárást indított Franciaországgal szemben. E panasz vizsgálatát azonban az A-Rosa Flussschiff ítélet kihirdetését követően lezárták.

20 Lásd: A-Rosa Flussschiff ítélet, 61. pont. Ebben az ítéletben a Bíróság hallgatólagosan ugyan, de szükségszerűen azt is megállapította, hogy az E 101-es igazolás kötelező hatálya független a megindult eljárás polgári vagy büntető jellegétől, mivel a tagállamok valamennyi bíróságát köti. Lásd: 2017. október 24-i Belu Dienstleistung és Nikless ítélet (C-474/16, nem tették közzé, EU:C:2017:812, 17. pont).

21 Más kifejezéssel, jóllehet fenntartásaimat fejezem ki azon kissé elszietett módot illetően, ahogy a francia büntetőbíróságok figyelmen kívül hagyták a Vueling által benyújtott E 101-es igazolásokat és a Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, úgy vélem, hogy az általuk alkalmazott megoldás elvileg megfelel az uniós jognak.

55. Másrészt érdemes emlékeztetni a „csalásnak” az uniós jog szerinti fogalmára, és ennek keretében meg kell határozni, hogy az 1408/71 rendeletnek a szociális biztonságra vonatkozó szabályait milyen módon kell a nemzetközi fuvarozásban részt vevő légitársaságokra alkalmazni. Véleményem szerint, továbbá a kérdést előterjesztő bíróságok által elvégzendő vizsgálat függvényében az olyan körülmények, mint amelyek alapügyben szerepelnek, alkalmasak egy ilyen csalás jellemzésére (C szakasz).

56. Végül, a C-37/18. sz. ügyben előterjesztett második kérdésre vonatkozóan kifejtem, hogy véleményem szerint az uniós joggal miért ellentétes az olyan jogerőre vonatkozó nemzeti szabály, amely arra kötelezi a polgári bíróságot, hogy akkor is végrehajtsa egy jogerős büntető határozatot, ha bizonyított, hogy ez a határozat e joggal ellentétes (D szakasz).

B. A fogadó tagállamok bíróságának a csalárd módon megszerzett, vagy csalárd módon hivatkozott E 101-es igazolás figyelmen kívül hagyására irányuló hatásköréről

57. Az E 101-es igazolás célja az 1408/71 rendelet 13. cikkének (1) bekezdésében szereplő, a munkavállalókra alkalmazandó szociális biztonsági jogszabályok alkalmazásának egységességére vonatkozó elv tiszteletben tartásának biztosítása. Ez az igazolás hozzájárul annak elkerüléséhez, hogy a különböző tagállamok intézményei eltérően értékeljék e jogszabályokat, és az ebből fakadó joghatósági összeütközések megelőzéséhez. Az E 101-es igazolás így hozzájárul az Unión belül mozgó munkavállalók és – szélesebb körben a munkáltatóik – jogbiztonságának biztosításához. Ezáltal megkönnyíti az Unión belül a munkavállalók szabad mozgását és a szolgáltatások szabad nyújtását.²²

58. Ha az E 101-es igazolás megállapításai általában nem kötnék a fogadó tagállam intézményeit, sérülnének ezek a célok. Ezen igazolás kötelező hatályának elismerésével és az igazolás megsemmisítésére irányuló kizárólagos hatáskörnek a kiállító intézményre történő ruházásával a Bíróság éppen azon következményeket, vagyis az adott munkavállalóra alkalmazandó jogszabályok vonatkozásában ellentétes határozatokat szándékozott megelőzni, amelyek elkerülésére ez az okmány szolgál, valamint az ebből fakadó két rendszerben fennálló biztosítást.²³

59. A jóhiszemű együttműködésnek az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében lefektetett elve egyébként igazolja ezt a megoldást. Ezen elvnek megfelelően a tagállamok illetékes intézményei kötelesek kölcsönösen együttműködni az 1408/71 rendeletben előírt kollíziós szabályok végrehajtásában. Ebből kölcsönös kötelezettségek erednek: a kiállító intézménynek e szabályok alkalmazása érdekében megfelelően mérlegelnie kell a releváns tényeket, és ezáltal garantálnia kell az E 101-es igazolásban szereplő megállapítások pontosságát; a fogadó tagállam intézményei az együttműködés szellemében főszabály szerint kötelesek elismerni ezen igazolás érvényességét, és, amennyiben kétség merül fel az abban foglalt megállapításokat illetően, erről értesíteni kötelesek a kiállító intézményt. Ebben az esetben ez utóbbi feladata, hogy az igazolás kiadásának megalapozottságát szintén az együttműködés szellemében felülvizsgálja²⁴.

60. Az E 101-es igazolás kötelező hatálya a kölcsönös bizalom elve alapján is kötelező.²⁵ Ez az elv valamennyi tagállamtól megköveteli, hogy elfogadottnak tekintse, hogy főszabály szerint az összes többi tagállam tiszteletben tartja az uniós jogot.²⁶ Az említett elvnek megfelelően a fogadó tagállam intézményeinek tehát vélelmezniük kell, hogy a kiállító intézmény ezen igazolás kiállításakor helyesen alkalmazta az 1408/71 rendeletben szabályozott kollíziós szabályokat.

22 Lásd: az Altun és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-359/16, EU:C:2017:850, 35. pont).

23 Lásd: az Altun és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-359/16, EU:C:2017:850, 36. pont).

24 Lásd ebben az értelemben: Altun ítélet, 37–39. és 41–43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

25 Altun ítélet, 39. és 40. pont.

26 Lásd többek között: 2018. július 25-i Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai) ítélet (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61. Ezáltal, amint azt a Bíróság az Altun ítéletben megállapította, az E 101-es igazolás kötelező hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlat nem teheti lehetővé azt, hogy a jogalanyok csalárd módon vagy visszaélészerűen hivatkozzanak az uniós jogi normákra.²⁷

62. A Bíróság ezzel összefüggésben ezen ítéletben emlékeztetett arra, hogy az uniós jogban létezik a csalárd magatartás és a joggal való visszaélés tilalmának általános elve, amelyet a jogalanyok kötelesek tiszteletben tartani. Az uniós jogi szabályozás alkalmazását ugyanis nem lehet oly módon kiterjeszteni, hogy az vonatkozzon azokra az ügyletekre, amelyeket az uniós jog által biztosított előnyök csalárd módon vagy visszaélészerű igénybevétele céljából valósítottak meg.²⁸

63. Ezen általános elv alkalmazásával a Bíróság az említett ítéletben kimondta, hogy egy hamis E 101-es igazolás nem járhat ugyanolyan kötelező hatállyal. A Bíróság főszabály szerint elfogadta, hogy a fogadó tagállam bírósága jogosult arra, hogy figyelmen kívül hagyja az E 101-es igazolást, továbbá arra, hogy alkalmazza a nemzeti jogban az alkalmazandó szociális biztonsági szabályok megsértése esetére előírt jogkövetkezményeket, amennyiben megállapítja az objektív bizonyítékok alapján²⁹, és azzal a feltétellel, hogy az érintett fél lehetőségében áll a tisztességes eljárásához való jog biztosítékaival összhangban ezeket a körülményeket megcáfolni, hogy ezt az igazolást csalárd módon szerezték, vagy arra csalárd módon hivatkoztak.³⁰

64. A Bíróság azonban a fogadó tagállam bíróságainak e hatáskörét egy meglehetősen sajátos összefüggésben ismerte el. E tekintetben az Altun ítélet alapjául szolgáló ügyben a fogadó tagállam illetékes intézménye, miután észlelte az E 101-es igazolások csalárd módon történő megszerzésére utaló tényeket, ezen igazolások felülvizsgálata vagy visszavonása iránti indokolt kérelemmel fordult a kiállító intézményhez. Ez utóbbi intézmény egy emlékeztető kézhezvételét követően, több mint másfél évvel a kérés után összefoglalta ezen igazolások lényegét és érvényességi idejét, valamint kifejtette, hogy az említett igazolások kiállításának időpontjában a különböző szóban forgó vállalkozások teljesítették a kiküldetés feltételeit. Ezen intézmény ezzel szemben nem vette figyelembe e válaszában a fogadó tagállam intézménye által megállapított tényeket.³¹ Ilyen körülmények között a Bíróság megállapította, hogy:

„[...] amennyiben az 1408/71 rendelet 84a. cikkének (3) bekezdésében előírt párbeszéd keretében a munkavállaló kiküldetésének helye szerinti tagállam intézménye olyan konkrét információkkal fordul az E 101-es igazolást kiállító intézményhez, amelyek arra engednek következtetni, hogy ezekhez az igazolásokhoz csalárd módon jutottak hozzá, akkor a lojális [helyesen: jóhiszemű] együttműködés elve alapján a kiállító intézmény feladata, hogy ezen információk fényében felülvizsgálja az említett igazolások kiállításának megalapozottságát, és adott esetben visszavonja azokat [...]. Amennyiben ez utóbbi intézmény elmulasztja az ilyen felülvizsgálat észszerű határidőn belüli lefolytatását, akkor az említett információkra való hivatkozás lehetőségét bírósági eljárás keretében is biztosítani kell annak érdekében, hogy a munkavállaló kiküldetésének helye szerinti tagállam bírósága figyelmen kívül hagyja a szóban forgó igazolásokat”³².

65. Márpedig ez a szakasz kétféleképpen értelmezhető. Egyrészt, a Vuelinghez, a cseh kormányhoz, Írországhoz és a Bizottsághoz hasonlóan úgy lehet tekinteni, hogy ezekkel a szavakkal a Bíróság a tagállami bíróságoknak a csalárd módon szerzett vagy hivatkozott E 101-es igazolások figyelmen kívül hagyására irányuló jogosultságát az 1408/71 rendelet 84a. cikkének (3) bekezdésében szabályozott illetékes intézmények közötti párbeszéd lefolytatásának feltételétől tette függővé. Pontosabban, ez a bíróság kizárólag akkor rendelkezik ezzel a hatáskörrel, ha *két kumulatív feltétel* teljesül, nevezetesen,

27 Altun ítélet, 48. pont.

28 Lásd: Altun ítélet, 49. pont. Lásd még: 2017. november 22-i Cussens és társai ítélet (C-251/16, EU:C:2017:881, 27., 30., 31. és 33. pont).

29 A csalásnak az uniós jog szerinti alkotóelemei és a megállapításához vezető bizonyítékok vonatkozásában lásd a jelen indítvány C szakaszát.

30 Lásd: Altun ítélet, 55., 56. és 60. pont.

31 Lásd: Altun ítélet, 20. és 21. pont.

32 Altun ítélet, 54. és 55. pont.

ha (1) a fogadó tagállam illetékes intézménye olyan konkrét információkkal fordult a kiállító intézményhez, amelyek arra engednek következtetni, hogy ezekhez az igazolásokhoz csalárd módon jutottak hozzá, (2) ez utóbbi intézmény észszerű határidőn belül nem folytatta le ennek az igazolásnak az említett információk fényében történő felülvizsgálatát.

66. *Másrészt*, az említett szakasz – J.-L. Poignant-hoz és a CRPNPAC-hoz hasonlóan – úgy értelmezhető, hogy a Bíróság célja nem az általános feltételek meghatározása volt, hanem csupán az ügy körülményeire korlátozódó válaszadás volt anélkül, hogy a fogadó tagállam bíróságának más esetekre vonatkozó hatásköréről határozott volna.

67. Emlékeztetek arra, hogy az illetékes intézmények közötti párbeszédet illetően az alapügyben szóban forgó körülmények jelentősen eltérnek az Altun ítélet³³ alapjául szolgáló körülményektől. A feleket és a beavatkozókat a Bíróság előtt megosztotta az a kérdés, hogy ilyen körülmények között a francia büntetőbíróságok figyelmen kívül hagyhatták-e, és a kérdést előterjesztő bíróságok figyelmen kívül hagyhatják-e a vitatott E 101-es igazolásokat.

68. Véleményem szerint az Altun ítélet nem értelmezhető úgy, hogy korlátozza a fogadó tagállam bíróságának az E 101-es igazolás figyelmen kívül hagyására irányuló jogosultságát olyan esetben, amikor az a csalás megállapítását lehetővé tevő objektív bizonyítékokkal rendelkezik. Az 1408/71 rendelet 84a. cikkének (3) bekezdésében szabályozott illetékes intézmények közötti párbeszédre vonatkozó, ezen ítéletben szereplő megfontolások nem értelmezhetők e hatáskör feltételeiként (1). Amennyiben a Bíróságnak ettől eltérő álláspontra kell helyezkednie, arra az esetre vonatkozóan kifejtem azokat az okokat, amelyek miatt ezeket a feltételeket az alapügyben szereplő körülmények között mindenképpen teljesítettnek kell tekinteni (2).

1. Az illetékes intézmények közötti párbeszéd alakulásának a fogadó tagállam bíróságát a csalárd módon szerzett vagy hivatkozott E 101-es igazolás figyelmen kívül hagyásával kapcsolatosan jogosultságára gyakorolt hatása hiányáról

69. Az általam javasolt értelmezés véleményem szerint az uniós jognak a visszaélésszerű és csalárd magatartások tilalma általános alapelveinek megfelelő alkalmazását valósítja meg (a). A fogadó tagállam bíróságát a csalárd módon szerzett vagy hivatkozott E 101-es igazolás figyelmen kívül hagyásával kapcsolatosan megillető jogosultság korlátozását nem igazolja a kötelező hatályt általában alátámasztó indokok egyike sem ((b)–(d)). A teljesség kedvéért, ezt az értelmezést a C-37/18 ítéletben a munkavállalót a munkáltató által elkövetett csalások esetén megillető hatékony védelemre vonatkozó megfontolások támasztják alá (e). Végül, az említett értelmezés véleményem szerint nem veszélyezteti az ezen igazoláson alapuló rendszert (f).

a) A visszaélésszerű és csalárd magatartások tilalmának általános elvéről

70. Az az értelmezés, mely szerint a fogadó tagállam bírósága jogosult az E 101-es igazolás figyelmen kívül hagyására, amennyiben objektív bizonyítékok alapján megállapítja, hogy ezt az igazolást csalárd módon szerezték, vagy arra csalárd módon hivatkoztak, véleményem szerint annak az elvnek a közvetlen és szükséges következménye, amely szerint a jogalanyok nem hivatkozhatnak csalárd módon vagy visszaélésszerűen az uniós jogi normákra.

³³ Lásd: a jelen indítvány 26–31. pontja.

71. A Bíróságnak az ezen általános elvre vonatkozó állandó ítélkezési gyakorlata szerint ugyanis az uniós joggal való visszaélés vagy ezzel kapcsolatos csalás, amennyiben objektív bizonyítékok alapján állapítják meg, *az elérni kívánt jog vagy előny megtagadását* eredményezi – ami végeredményben pusztán annak a megállapításnak a következménye, amely szerint csalás vagy joggal való visszaélés esetén az elérni kívánt jog vagy előny megszerzéséhez megkövetelt objektív feltételek valójában nem teljesülnek.³⁴

72. A teljes ülésén hozott legújabb ítéleteiben, a N Luxembourg 1 és társai ítéletben,³⁵ valamint a T Danmark és Y Denmark ítéletben³⁶ a Bíróság nyomatékosan és újból megerősítette ezt a megoldást. Ezen ítéleteiben azt is megerősítette, hogy azok a nemzeti bíróságok, amelyek az uniós jog rendelkezéseinek visszaélésszerű vagy csalárd felhasználásával szembesülnek, nem pusztán jogosultak, de kötelesek is megtagadni az érdekeltektől e rendelkezések alkalmazását.³⁷

73. Ennek megfelelően a szóban forgó általános elv alkalmazásában a fogadó tagállam bírósága, amennyiben bizonyíték áll rendelkezésére annak alátámasztására, hogy az E 101-es igazolást csalárd módon szerezték meg, vagy arra csalárd módon hivatkoztak, ezt az igazolást *nemcsak jogosult, de köteles is figyelmen kívül hagyni*.

74. A fogadó tagállam és a kiállító intézmény között az E 101-es igazolás érvényességére vonatkozóan az 1408/71 rendelet 84a. cikkének (3) bekezdése alapján folytatott párbeszéd alakulása véleményem szerint az előző pontban említett körülmények között érvényesen nem befolyásolja az előbbi tagállam bíróságának a szóban forgó igazolás figyelmen kívül hagyására irányuló jogosultságát.³⁸

75. Ezzel összefüggésben megjegyzem, hogy az Altun ítéletnek a Vueling és a cseh kormány, valamint Írország és a Bizottság által javasolt, és a jelen indítvány 65. pontjában összefoglalt értelmezése fényében, ha a fogadó tagállam illetékes intézménye nem fordult az E 101-es igazolás felülvizsgálata iránti kérelemmel a kiállító intézményhez, ha e kérelem óta még nem telt el észszerű határidő, vagy ha akár az intézmény e határidőn belül válaszában megerősítette, hogy az átadott információk alapján nem történt csalás, a fogadó tagállam bírósága nem hagyhatja figyelmen kívül a kérdéses igazolást, annak ellenére sem, hogy objektív bizonyítékokkal rendelkezik e csalásról.

76. Márpedig véleményem szerint egy ilyen megoldás összeegyeztethetetlen a fent említett általános elvvel, és a jogi unió szempontjából elfogadhatatlan jelenség megtűréséhez vezet: egyfelől a jogalanyok előnyt szerezhetnének a csalárd magatartásukból, másfelől a bíróságok kötelesek lennének a csalás eltűrésére, sőt elősegítésére.³⁹

77. Hangsúlyoznom kell, hogy a csalás alapvető zavart okoz mind a fogadó tagállam, mind az Unió közrendjében – amelyek véleményem szerint a szociális biztonsággal kapcsolatos csalás esetén keverednek egymással.⁴⁰ E zavar megszüntetése az uniós bíróságokként, és e közrend őrzőiként eljáró nemzeti bíróságok hatáskörébe tartozik. E hatáskör nem korlátozható, és egyébként e korlátozást nem igazolja az E 101-es igazolás kötelező hatályát általában alátámasztó indokok egyike sem.

34 Lásd: 2017. november 22-i Cussens és társai ítélet (C-251/16, EU:C:2017:881, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 2019. február 26-i ítélet (C-115/16, C-118/16, C-119/16 és C-299/16, EU:C:2019:134, 96–102. pont).

36 2019. február 26-i ítélet (C-115/16, C-118/16, C-119/16 és C-299/16, EU:C:2019:135, 70–76. pont).

37 Lásd: 2019. február 26-i N Luxembourg 1 és társai ítélet (C-115/16, C-118/16, C-119/16 és C-299/16, EU:C:2019:134, 110. és 120. pont); T Danmark és Y Denmark ítélet (C-116/16 és C-117/16, EU:C:2019:135, 76. és 82. pont).

38 Lásd ebben az értelemben Lenz főtanácsnok Calle Grenzshop Andresen ügyre vonatkozó indítványa (C-425/93, EU:C:1995:12, 63. pont). Lásd analógia útján: 1989. szeptember 27-i van de Bijl ítélet (130/88, EU:C:1989:349, 20–27. pont); Darmon főtanácsnok van de Bijl ügyre vonatkozó indítványa (130/88, nem tették közzé, EU:C:1989:157, 17. pont). Lásd még: Mischo főtanácsnok Paletta ügyre vonatkozó indítványa (C-45/90, nem tették közzé, EU:C:1991:434, 29–34. pont); 1996. május 2-i Paletta ítélet (C-206/94, EU:C:1996:182, 24–28. pont). Ezekben az ítéletekben a Bíróság elfogadta, hogy a tagállamok intézményei által kiállított bizonyos dokumentumokat, amelyek főszabály szerint egy másik tagállam intézményeihez kapcsolódnak, csalás esetén az ez utóbbi tagállam bíróságai figyelmen kívül hagyhatnak. Ezekben az ügyekben elutasította a beavatkozók által az intézmények közötti együttműködés előnyben részesítésére tett javaslatot.

39 Lásd: az Altun és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-359/16, EU:C:2017:850, 44. pont).

40 Lásd: a jelen indítványom 82. pontjában szereplő megfontolásokat.

b) A jóhiszemű együttműködés elvéről

78. Először is, a jóhiszemű együttműködés elve, amelynek megvalósításáról az 1408/71 rendelet 84a. cikkének (3) bekezdése rendelkezik, nem indokolhatja a visszaélészerű és csalárd magatartások tilalmának elvétől való ilyen eltérést.

79. A tagállamok intézményeinek kétségkívül együtt kell működniük az 1408/71 rendelet végrehajtása során. A jóhiszemű együttműködés elve ennél fogva azt a kötelezettséget rója a fogadó tagállamok illetékes intézményeire, hogy ha az E 101-es igazolással kapcsolatos csalás fennállását alátámasztó információkkal rendelkeznek, tájékoztassák a kiállító intézményt annak érdekében, hogy ez utóbbi felülvizsgálhassa ezen igazolás kiállításának megalapozottságát, és visszavonhassa vagy megsemmisíthesse azt.⁴¹

80. A fogadó tagállam illetékes intézménye tehát még csalás esetén sem mentesülhet teljes egészében a kibocsátó intézménnyel folytatott párbeszédetől.⁴² A jóhiszemű együttműködés kötelezettségének ilyen megsértése, különösen, ha rendszeresen bizonyul, többek között kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset keretében szankcionálható.

81. Ez a szükséges együttműködés azonban véleményem szerint nem igazolhatja a fogadó tagállam bíróságának az E 101-es igazolással kapcsolatos csalás megállapítására irányuló jogkörét. Az 1408/71 rendelet 84a. cikkének (3) bekezdésében előírt, az illetékes intézmények közötti párbeszéd alakulásától függetlenül e bíróságnak lehetőséggel kell rendelkeznie az E 101-es igazolások figyelmen kívül hagyására, ha bizonyítékokkal rendelkezik annak alátámasztására, hogy ezt az igazolást csalárd módon szereztek, vagy hivatkoztak rá, ha e tagállam illetékes intézménye nyújtott be hozzá kérelmet, ha olyan érdekelt harmadik felek által benyújtott kártérítési keresetről kell határoznia, mint amilyenek e csalással érintett munkavállalók, vagy még inkább, ha az említett igazolásra hivatkozó jogalany felperesként lép fel előtte.

82. Nem lehet ugyanis kizárólag az intézmények együttműködésre biztatása céljából meggátolni a bíróságokat abban, hogy fellépjenek a szociális biztonsággal kapcsolatos csalásokkal szemben. E tekintetben az e csalásokkal szembeni hatékony küzdelem *kötelező jellegű*. Tagállami szinten az E 101-es igazolások kiállításával kapcsolatos csalás fenyegetést jelent a szociális biztonsági rendszerük koherenciájára és pénzügyi egyensúlyára, uniós szinten pedig az ilyen csalások a versenyfeltételek torzításával veszélyeztethetik a gazdasági kohéziót, valamint a belső piac megfelelő működését.⁴³

41 Lásd: az Altun és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-359/16, EU:C:2017:850, 71. pont).

42 Lásd ebben az értelemben: 2018. július 11-i Bizottság kontra Belgium ítélet (C-356/15, EU:C:2018:555, 105. pont), amelyben a Bíróság megemlítette, hogy az ezen ügyben szóban forgó jogszabályok, amelyek a csalárd módon szerzett, vagy hivatkozott E 101-es igazolás elleni küzdelmet szolgálják, nem felelnek meg az Altun ítéletben meghatározott követelményeknek, többek között amiatt, hogy ez a szabályozás nem rótt egyetlen kötelezettséget sem a közigazgatás részére a 883/2004 rendeletben és a 987/2009 rendeletben előírt párbeszédre alapuló és békéltető eljárás megkezdésére.

43 Lásd: az Altun és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-359/16, EU:C:2017:850, 46. pont). Lásd még: Az Európai Unió belüli „szociális dömpingről” szóló, 2016. szeptember 14-i fent hivatkozott európai parlamenti állásfoglalás. Az adódömping vonatkozásában lásd még analógia útján: 2019. február 26-i N Luxembourg 1 és társai ítélet (C-115/16, C-118/16, C-119/16 és C-299/16, EU:C:2019:134, 107. pont); T Danmark és Y Danmark ítélet (C-116/16 és C-117/16, EU:C:2019:135, 79. pont).

83. Márpedig, noha az illetékes intézmények közötti szoros és hatékony együttműködés minden bizonnyal kulcsfontosságú a csalás elleni küzdelemben,⁴⁴ ez az együttműködés az európai uniós jog jelenlegi állása szerint nem rendelkezik olyan kötelező érvényű kerettel, amely e téren minden esetben kellően gyors és hatékony működést tenne lehetővé számára.⁴⁵ Emlékeztek ugyanis arra, hogy az uniós jog jelenleg nem ír elő eljárást az E 101-es igazolások kiállítására vagy felülvizsgálatára, ez az egyes tagállamok nemzeti jogának hatálya alá tartozik, és nincs az illetékes intézmények közötti kommunikációra vonatkozó kötelező határidő.⁴⁶

84. Emellett, az illetékes intézmények egyet nem értése esetén az igazgatási bizottság előtti békéltető eljárás igénybevétele egyúttal meghosszabbíthatja a szankciók alkalmazása előtti határidőket is. Egyebekben e bizottság határozatai nem váltanak ki semmilyen kötelező joghatást.⁴⁷ A csalás elleni küzdelem kizárólag ezen együttműködésre való korlátozása azt jelentené, hogy a gyakorlatban ezt a küzdelmet nem lehetne a szükséges erővel és gyorsasággal folytatni.

85. Ebben az összefüggésben nem javaslom a fogadó tagállam bíróságai előtti fellépések egyoldalúságának az illetékes intézmények közötti együttműködéssel történő szembeállítását. Véleményem szerint ennek a két fellépési eszköznek valójában *együtt kellene járnia*, mivel kiegészítik egymást. Ez egyébként megegyezik a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló 96/71/EK irányelv érvényesítéséről és a belső piaci információs rendszer keretében történő igazgatási együttműködésről szóló 1024/2012/EU rendelet módosításáról szóló 2014/67/EU irányelv⁴⁸ szellemével.

86. Ugyanis az illetékes intézmények közötti párbeszéd, amely a fogadó tagállam bírósága előtti eljárást megelőzően zajlik, lehetővé teszi a szóban forgó eset ténybeli körülményeire vonatkozó esetleges kétségek eloszlatását, különösen akkor, ha a csalás megállapításához ellenőrzésekre van szükség abban a tagállamban, ahol ezt az igazolást kiállították.⁴⁹ Ezenkívül abban az esetben, ha a kibocsátó intézmény a fogadó tagállam illetékes intézményének kérésére megsemmisíti, vagy visszavonja az E 101-es igazolást, nem szükséges ezen állam bíróságához fordulni. Az illetékes intézmények közötti párbeszéd tehát gazdaságossá teszi az eljárást.⁵⁰ Még a fogadó tagállam bíróságának ítéletét követően is alapvető

44 Lásd: az igazgatási bizottságnak a csalások és a hibák elleni küzdelem terén a [883/2004 rendelet] és a [987/2009 rendelet] keretében zajló együttműködésről szóló, 2010. március 18-i H5. határozat (HL 2010. C 149., 5. o.) (4) preambulumbekzdése.

45 Lásd analógia útján: Darmon főtanácsnok van de Bijl ügyre vonatkozó indítványa (130/88, nem tették közzé, EU:C:1989:157, 17. pont).

46 Emlékeztetek arra, hogy az igazgatási bizottságnak ilyen határidőket meghatározó határozatai nem kötelező erejűek. Megjegyzem azonban, hogy az uniós jogalkotó által jelenleg tárgyalt koordinációs rendeletek módosítására irányuló javaslat az E 101-es igazolás kiállításának megalapozottságára vonatkozóan egy másik tagállam illetékes intézményének kérésére lefolytatott felülvizsgálatra, adott esetben az említett igazolás visszavonására vagy helyesbítésére határidők bevezetését írja elő a kibocsátó intézmény számára. A dokumentum kérelmezője által előterjesztett csalás feltárása esetén a kiállító intézménynek azonnali és visszaható hatállyal vissza kell vonnia vagy helyesbítenie a dokumentumot. További részletekért lásd: az Altun és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-359/16, EU:C:2017:850, 21. pont).

47 A 2018. szeptember 6-i Alpenrind és társai ítélet (C-527/16, EU:C:2018:669) alapjául szolgáló ügy szemléletes példa e tekintetben. Ebben az ügyben a fogadó tagállam illetékes intézménye tájékoztatta a kiállító intézményt, hogy az általa egyes munkavállalók számára kiállított A1 hordozható dokumentumok érvénytelenek. A kiállító intézmény megtagadta e dokumentumok visszavonását. E véleménykülönbség következtében az érintett tagállamok az igazgatási bizottsághoz fordultak, amely döntést hozott e dokumentumok visszavonásáról. A kiállító intézmény azonban nem vonta vissza az ezeket a dokumentumokat a békéltető eljárást követően.

48 2014. május 15-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 159, 11. o.). Különösen ezen irányelv 6. cikkének (10) bekezdése rendelkezik úgy, hogy a kiküldetésre vonatkozóan az illetékes intézmények közötti információkérés nem gátolja meg a fogadó tagállam illetékes hatóságait abban, hogy a vonatkozó nemzeti és uniós jogszabályoknak megfelelően intézkedéseket hozzanak a munkavállalók kiküldetésére vonatkozó szabályok állítólagos megsértésének kivizsgálására és megelőzésére.

49 Nevezetesen a csalás azon típusára gondolok, amelyről az Altun ítélet alapjául szolgáló ügyben szó volt, és amely egy adott tagállamban „postaládacégeknek” kizárólag a munkavállalók másik tagállamba történő kiküldése céljából történő létrehozását jelenti. Írország és a Bizottság ugyanakkor azt állítja, hogy a kibocsátó intézménnyel folytatott párbeszéd nélkül a fogadó tagállam bírósága nem juthat a csalást alátámasztó bizonyítékok birtokába. E kijelentés túlzó jellege azonnal nyilvánvaló. Jóllehet egy ilyen párbeszéd hasznos lehet a bizonyítékok megszerzéséhez, mégsem nélkülözhetetlen. Ez az intézmény nincs mindig a fogadó tagállam hatóságainál jobb helyzetben a csalás megállapításához. Közlebről, az ügyet eldöntő információkat gyakran a fogadó tagállamban lehet észlelni. Ez az eset áll fenn az alapeljárásban szereplő körülmények között, amikor többek között azt kell megállapítani, hogy az adott államban rendelkezik-e a munkáltató fiókteleppel, és a munkavállalók kapcsolatban állnak-e ezzel (lásd: a jelen indítvány C. szakasza). Egyébként maga az uniós jogalkotó is hangsúlyozta a 2014/67 irányelvben – amelynek 7. cikke lényegében előírja, hogy ezen irányelv és a 96/71 irányelv tiszteletben tartásának ellenőrzése a fogadó tagállam hatóságainak feladatkörébe tartozik, amelyhez adott esetben a küldő tagállam hatóságaitól kapnak segítséget – a fogadó tagállam hatóságaira ruházott ellenőrzési szerepet.

50 A jelen ügyben, ha a francia hatóságok korábban megkezdték volna a párbeszédet, a kiállító intézmény valószínűleg törölte volna a vitatott E 101-es igazolásokat, mivel ezt elsősorban az elévülés miatt tagadta meg.

jelentőségű a párbeszéd. Közelebbről, az Unió teljes területén érvényes E 101-es igazolások megsemmisítését csak a kiállító intézmény végezheti el,⁵¹ a fogadó tagállam bírósága legfeljebb csak figyelmen kívül hagyhatja ezt az igazolást az előtte folyamatban lévő eljárásban. Emellett az említett párbeszéd hozzájárulhat a csalás pénzügyi következményeinek rendezéséhez, és lehetővé teszi annak biztosítását, hogy a munkavállalóknak ne okozzanak kellemetlenségeket a szociális biztonsághoz való joguk gyakorlása során.⁵²

c) A kölcsönös bizalom elvéről

87. Másodszor, a kölcsönös bizalom elve véleményem szerint nem igényel a javaslatomtól eltérő értelmezést. Mindenekelőtt meg kell említeni, hogy a fogadó tagállam bírósága annak megállapításával, hogy az E 101-es igazolást csalárd módon szereztek, vagy arra csalárd módon hivatkoztak, nem vonja kétségbe, hogy a kiállító intézmény tiszteletben tartotta az uniós jogot. A csalás észlelése nem annak megállapítását jelenti, hogy ez utóbbinak felróható az uniós jog megsértése, csupán annyit, a munkáltató csaló magatartása tévedésben tartotta őt.

88. Ezt követően, abban az esetben, ha a köztük fennálló párbeszéd keretében a kiállító intézmény a fogadó tagállam illetékes intézményének kérésére felülvizsgál egy E 101-es igazolást, és úgy dönt, hogy annak kijelentése mellett, hogy véleménye szerint ezen igazolást nem csalárd módon szereztek meg, és nem is hivatkoztak rá csalárd módon, fenntartja azt, a kölcsönös bizalom elve kétségtelenül megköveteli a fogadó tagállam bíróságától, hogy kellőképpen figyelembe vegye ezt a választ, és az ezen intézmény által ennek alátámasztására hivatkozott esetleges bizonyítékokat. Ez az elv azonban nem kötelezheti a bíróságot arra, hogy annak ellenére kötve érezze magát e válaszhoz, hogy egyébként bizonyítékokkal rendelkezik a csalásra vonatkozóan.

89. Ebben a kérdésben nem lehet a polgári és büntetőügyekben alkalmazott olyan uniós jogi eszközökre vonatkozó analógiát alkalmazni, amely eszközök előírják a nemzeti bíróságok számára, hogy főszabály szerint anélkül ismerjenek el vagy hajtsanak végre más tagállamokból származó egyes dokumentumokat, hogy kétségbe vonnák a megalapozottságukat. Ezek az eszközök ugyanis az *igazságügyi hatóságok* közötti együttműködés részét képezik, és ez a tényező indokolja az ezen eszközökben előírt elismerési és végrehajtási rendszer alapjául szolgáló magas fokú bizalmat.⁵³ Ugyanilyen szintű bizalom nem követelhető meg a *bíróságtól* egy másik tagállam *közigazgatási hatósága* által kifejtett vélemény tekintetében. Más szavakkal: a kölcsönös bizalom elve csak akkor indokolt, ha a kibocsátó intézménynek valamiféle „vétőjoga van” a fogadó tagállam bíróságának a csalárd módon megszerzett hivatkozott E 101-es igazolások figyelmen kívül hagyására irányuló jogosultságával kapcsolatban.

90. Mindenesetre végül emlékeztetek arra, hogy a kölcsönös bizalom elve az uniós jog tiszteletben tartásának *vélelmét* hozza létre, amely kétségkívül erőteljes, de nem megdönthetetlen. Éppen ellenkezőleg, ez a vélelem „kivételes körülmények” fennállása esetén visszafordítható.⁵⁴ Véleményem szerint egy csalás bizonyítéka ilyen körülménynek minősül.

51 Lásd: az Altun és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-359/16, EU:C:2017:850, 56. pont).

52 Lásd: a jelen indítvány 56. lábjegyzetében szereplő megfontolások.

53 Lásd például: az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározatra (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.) vonatkozóan: 2016. november 10-i Poltorak ítélet (C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 45. pont). A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o., a továbbiakban: Brüsszel Ia rendelet) vonatkozásában lásd még: 2015. július 16-i Diageo Brands ítélet (C-681/13, EU:C:2015:471, 40. és 63. pont).

54 Lásd többek között: 2016. április 5-i Aranyosi és Căldăraru ítélet (C-404/15 és C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 82. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

d) A biztosítás és a szociális biztonság egységességének elvéről

91. Harmadszor, a biztosítás egységének elve⁵⁵ sem tesz szükségessé eltérő értelmezést. Kétségkívül, amint arra a Vueling rámutat, az alapeljárásokban a csalás megállapítása és a vitatott E 101-es igazolások figyelmen kívül hagyása többek között azzal a következménnyel járhat, hogy a Vuelinget kötelezik a Franciaországban elmulasztott járulékok egy részének összegével megegyező összegű kártérítésnek a CRPNPAC részére történő megfizetésére, jóllehet a kiállító intézmény jelenleg megtagadja a Spanyolországban már befizetett hozzájárulások felülvizsgálatát, ami ténylegesen egyazon tevékenység után kettős járulékfizetési kötelezettséget vonna maga után.

92. Ezek a következmények azonban nem az érintett munkavállalókat, hanem a *csalást elkövető munkáltatót* terhelik. Márpedig ez utóbbi vállalja az ilyen következmények elszენvedését, amikor az általa elkövetett csalással megzavarja az 1408/71 rendelet szabályainak működését. Ezenkívül e következmények a csalástól való visszatartó erővel is rendelkezhetnek.⁵⁶

93. Negyedszer, a jogbiztonság elvét illetően elegendő emlékeztetni kell arra, hogy az a személy, aki színleli vagy kijátssza azokat a feltételeket, amelyek valamely uniós jogból származó előny megszerzéséhez kapcsolódnak, nem hivatkozhat ezen elvekre annak érdekében, hogy vitassa az érintett előnynek a csalárd és visszaélészerű magatartás tilalma elvének alkalmazása útján való elvesztését.⁵⁷

e) A hatékony jogorvoslathoz való jogról

94. Ötödször, a teljesség kedvéért, a C-37/18. sz. ügyben általam javasolt értelmezést alátámasztják azon hatékony jogorvoslathoz való jogra vonatkozó megfontolások, amelyek a J.-L. Poignant-hoz hasonló munkavállalókat megilletik a munkáltatójuk által elkövetett csalás esetén.

95. E tekintetben, amikor egy munkáltató egy E 101-es igazolás útján csalást követ el, megfosztja az érintett munkavállalót azon szociális biztonsági rendszer járulékaitól, amelyben az uniós jogalkotó által az 1408/71 rendeletben előírt kollíziós szabályoknak megfelelően biztosítottak kellene lennie. Feltéve, hogy ez a jogszabály kedvezőbb, mint amelynek hatálya alá a munkavállaló a munkáltató csalárd magatartása miatt indokolatlanul tartozik, ebből következően e munkavállalót kár éri, amelynek megtérítésére jogosult. Véleményem szerint sajátos megoldás lenne, ha az E 101-es igazolás kötelező hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlat, amelyet a Bíróság többek között a munkavállalók szabad mozgáshoz való jogának védelme érdekében állapított meg, korlátozhatná e kártérítési kereset lehetőségét.

96. E megfontolás mellett rámutatok arra, hogy a munkavállaló az 1408/71 rendelet 84a. cikkének (3) bekezdése címén nem jogosult az illetékes intézmények közötti párbeszédet kezdeményezni, vagy lépéseket tenni e párbeszéd megkezdése érdekében. Így abban az esetben, ha a fogadó tagállam bíróságát ilyen kártérítési keresetek keretében megillető, a bizonyítottan csalárd módon szerzett E 101-es igazolások figyelmen kívül hagyására irányuló hatáskörének az intézmények közötti párbeszéd

⁵⁵ Ezen elvre vonatkozóan lásd: a jelen indítvány 57. pontja.

⁵⁶ Általában véve a csalás megállapításának különösen az érintett munkavállalóknak a fogadó tagállam szociális biztonsági rendszerébe történő visszamenőleges hatályú belépését kellene eredményeznie. Jelenleg azonban a koordinációs rendeletek nem tartalmaznak rendelkezéseket az ilyen visszamenőleges hatályú változtatás pénzügyi következményeinek, különös tekintettel a munkáltató által jogosulatlanul befizetett járulékoknak a rendezésére vonatkozóan. A biztosítás ilyen megváltozása által okozott nehézségeket mindazonáltal az együttműködés szellemében, az illetékes intézmények közötti tárgyalásos megoldással rendezni lehet. E tekintetben úgy vélem, hogy amikor a fogadó tagállam bírósága jogerős ítéletben csalás megvalósítását állapította meg, a kiállító intézménynek e bírósági határozat következményeként vissza kellett volna vonnia a vitatott igazolásokat és egy ilyen megoldásra vonatkozó tárgyalásokat kellett volna lefolytatnia. A kölcsönös bizalomnak ugyanis mindkét irányban működnie kell (lásd: az Altun és társai ítélet [C-359/16, EU:C:2017:850, 65. pont]). Egyebekben az e pénzügyi következmények rendezésének megkönnyítésére szolgáló mechanizmusokat a [883/2004 rendelet] és a [987/2009 rendelet] módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletjavaslat (COM(2016) 815 final) – amelynek az elfogadására vonatkozó eljárás még folyamatban van – szabályozza.

⁵⁷ Lásd ebben az értelemben: 2017. november 22-i Cussens és társai ítélet (C-251/16, EU:C:2017:881, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); az Altun és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-359/16, EU:C:2017:850, 66. pont).

alakulásától kellene függenie, akkor ez azzal a következménnyel járna, hogy a munkavállaló olyan feltételekkel fordulhatna a bírósághoz, amelyeket nem befolyásolhat. Véleményem szerint ez az eredmény nehezen összeegyeztethető az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkében előírt hatékony jogorvoslathoz való joggal.

97. Kétségtelen, hogy a Bizottság a tárgyaláson a Bíróság által feltett kérdésre adott válaszában arra hivatkozott, hogy a munkavállaló keresetet indíthat a küldő tagállam (azaz a kiállító intézmény vagy azon tagállam, amelynek területén főszabály szerint a munkáltató székhelye található) bíróságai előtt, amelyek teljes mértékben határákörrel rendelkeznek az E 101-es igazolás figyelmen kívül hagyására vagy érvénytelenítésére.

98. E tekintetben elfogadom, hogy a hatékony jogorvoslathoz való jog általában véve nem biztosítja a jogalanyok számára, hogy a választásuk szerinti bírósághoz nyújthassák be a keresetüket. Főszabály szerint annak van jelentősége, hogy létezik-e olyan, a hatékony jogorvoslathoz való jogot biztosító bíróság, amelyhez a jogalany keresetet nyújthat be.⁵⁸

99. Ugyanakkor úgy vélem, hogy a munkavállaló mint a munkaszerződésben szereplő gyengébb fél számára biztosítani kell, hogy a munkáltatóval szemben fennálló jogai érvényesítése céljából *könnyebben fordulhasson* bírósághoz. Ez a megfontolás véleményem szerint a hatékony jogorvoslathoz való alapvető jog követelményeinek körébe illeszkedik.

100. E tekintetben a vonatkozó referenciaszabály a Brüsszel Ia rendelet 21. cikke.⁵⁹ E rendelkezés szerint a munkavállalók kétségkívül perelhetik a munkáltatójukat azon tagállam bíróságai előtt, amelynek területén ez az utóbbi székhelye található. Az uniós jogalkotó mindazonáltal lehetővé tette a munkavállaló számára, hogy a szokásos munkavégzés helye szerinti bírósághoz nyújtsa be keresetét, mivel mind a jogvita tárgyához való közelsége, mind a munkavállalók védelmének szükségessége szempontjából ez a bíróság tekinthető alkalmasnak.⁶⁰

101. A Bíróságnak az E 101-es igazolás kötelező alkalmazására vonatkozóan elfogadott ítélkezési gyakorlata kiterjesztése egy ilyen összefüggésre a gyakorlatban azt jelenti, hogy megfosztják a munkavállalót a vita rendezésére és érdekeinek védelmére legalkalmasabb, ráadásul az E 101-es igazolással kapcsolatos csalás esetén számomra egyedül „gyakorlatiasnak” tűnő bíróságtól. Valószínű ugyanis, hogy a munkavállaló a küldő tagállam bíróságai előtt a helyi nyelv és a jog ismeretének hiánya, valamint a lakóhelytől való távolság miatt lemond a jogainak gyakorlásáról.⁶¹

58 Lásd: 2015. október 21-i Gogova ítélet (C-215/15, EU:C:2015:710, 45. és 46. pont); Fawcett, J. J., „The impact of Article 6(1) of the ECHR on private international law”, *International & Comparative Law Quarterly*, 2007, 56(1), 1. o.

59 A Brüsszel Ia rendelet az 1. cikke (2) bekezdése c) pontjának megfelelően nem vonatkozik a szociális biztonságra. Ezáltal a munkavállaló által a kiállító intézménnyel szemben esetlegesen benyújtott kereset nem tartozik az említett rendelet hatálya alá. Ezzel ellentétben ez a kivétel nem alkalmazható a munkavállaló által a munkáltatójával szemben benyújtott kártérítési keresetre, annak ellenére, hogy ennek alapja a szociális biztonsággal kapcsolatos kötelezettségeknek e munkáltató általi megszegése (lásd: 2002. november 14-i Baten ítélet [C-271/00, EU:C:2002:656, 48. pont]).

60 Lásd: 1987. január 15-i, Shenavai ítélet (266/85, EU:C:1987:11, 16. pont); 2002. február 27-i Weber ítélet (C-37/00, EU:C:2002:122, 40. pont). E kérdésben hajlamos vagyok úgy tekinteni, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben az érintett munkavállalók szokásos munkahelye nem a küldő, hanem a fogadó tagállamban található (lásd a jelen indítvány 147. pontját).

61 A fogyasztóvédelemmel kapcsolatos területi illetékesség vonatkozásában analógia útján lásd: 2000. június 27-i Océano Grupo Editorial és Salvat Editores ítélet (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 22–24. pont).

f) Az általam javasolt értelmezés korlátairól

102. Végezetül meg kell említenem az általam javasolt értelmezés korlátait. Nem az E 101-es igazolásnak a fogadó tagállamban történő kétségbe vonására irányuló általános hatáskör elismeréséről van szó. Egyfelől ezt az igazolást kizárólag ezen államnak a bírósága hagyhatja figyelmen kívül.⁶² Másfelől még e bíróság előtt sem szűnik meg az a vélelem, hogy szabályos az említett igazolással tanúsított biztosítás. A megdönthetetlen vélelem egyszerűen vegyes vélelemmé változik: a nemzeti jog helyett az uniós jogban szereplő szigorú meghatározás értelmében vett csalást alátámasztó bizonyíték megfordíthatja a vélelmet. Végül, amint azt ebben a szakaszban mindvégig jeleztem, az E 101-es igazolást pusztán a csalás *gyanúja* alapján nem, csakis az *alátámasztó bizonyítékok* alapján lehet figyelmen kívül hagyni, amelyeket a jogalanyoknak a csalás fennállására hivatkozással kell betérjeszteniük.

103. Az olykor a jogelméletben hivatkozott protekcionizmus kockázatát illetően, amelyet ez a megoldás előidézhet, elegendőnek látom arra rámutatni, hogy a tagállamoknak kölcsönösen meg kell bízniuk a bíróságaikban, amelyek a Bírósaggal együttműködve olyan feladatkört töltenek be, amelyet közösen kell ellátniuk annak érdekében, hogy a Szerződések alkalmazása és értelmezése során biztosítsák a jog tiszteletben tartását. Egy nemzeti bírósaggal szemben tehát nem merülhet fel egy ilyen protekcionizmus gyanúja, mivel függetlensége feltételezi az objektivitás tiszteletben tartását, és a jogvita rendezése során a jogi szabály szigorú alkalmazásán túl további érdekek hiányát. A Bíróság egyébként tevőlegesen gondoskodik e függetlenség tiszteletben tartásáról.⁶³ Ezenkívül az előzetes döntéshozatali eljárás keretében ellenőrizheti a csalással kapcsolatos kivétel helyes alkalmazását is.⁶⁴

g) Közbenső következtetés

104. A fenti megfontolások összessége alapján tehát azt a következtetést vonom le, hogy a fogadó tagállam bírósága jogosult figyelmen kívül hagyni a csalárd módon szerzett, vagy hivatkozott E 101-es igazolásokat. Az illetékes intézmények által az 1408/71 rendelet 84a. cikkének (3) bekezdése alapján folytatott párbeszéd alakulása nincs hatással erre a hatáskörre. Függetlenül attól, hogy ezen állam intézménye esetleg még nem kezdeményezte ezt a párbeszédet, vagy ez utóbbi már folyamatban van, vagy a kiállító intézmény nem ért egyet a fogadó tagállam intézményének véleményével, e bíróság köteles figyelmen kívül hagyni ezt az igazolást, amennyiben a csalást alátámasztó bizonyítékkal rendelkezik. Az Altun ítélet véleményem szerint nem értelmezhető úgy, hogy az ezen értelmezéssel ellentétes feltételeket határoz meg.

2. Másodlagosan: az illetékes intézmények közötti párbeszéd folytatására vonatkozó feltételeknek az alapügyben szereplőhöz hasonló körülményekre történő alkalmazásáról

105. Emlékeztetek arra, hogy az Altun ítéletnek a Vueling, a cseh kormány, Írország és a Bizottság által javasolt értelmezése szerint csalás esetén a fogadó tagállam bírósága kizárólag akkor jogosult az E 101-es igazolások figyelmen kívül hagyására, ha a fogadó tagállam hatóságai olyan konkrét információkkal fordultak a kiállító intézményhez, amelyek arra engednek következtetni, hogy ezekhez az igazolásokhoz csalárd módon jutottak hozzá, és ez utóbbi intézmény észszerű határidőn belül nem folytatta le ezen igazolásnak az említett információk fényében történő felülvizsgálatát.

62 Lásd ugyanúgy *a contrario*: 2018. július 11-i Bizottság kontra Belgium ítélet (C-356/15, EU:C:2018:555, 105), amelyben a Bíróság azon másodlagos indokkal, hogy a szóban forgó jogszabály nem korlátozódott arra, hogy kizárólag a bíróság számára biztosítson hatáskört a csalás megállapítására, és emiatt az A1 hordozható dokumentum figyelmen kívül hagyására irányuló hatáskört, de erre a bírósági eljárásról kívüli lehetőséget nyújtott a közigazgatás hatóságoknak is.

63 Lásd: 2018. február 27-i Associação Sindical dos Juizes Portugueses ítélet (C-64/16, EU:C:2018:117); 2018. július 25-i Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai) ítélet (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

64 A nemzeti bíróságok esetleges hibái kapcsán, amennyiben azok legfelső fokon valósulnak meg, egyébként felelősség megállapítása iránti kereset (2003. szeptember 30-i Köbler ítélet [C-224/01, EU:C:2003:513], vagy kötelezettségzegés megállapítása iránti kereset (2018. október 4-i Bizottság kontra Franciaország (forrásadó) ítélet (C-416/17, EU:C:2018:811)) keretében lehet ítéletet hozni az érintett tagállammal szemben.

106. Véleményük szerint a jelen esetben ezek a feltételek nem teljesülnek. A francia hatóságoknak 2008 májusában, azután kellett volna kérdéssel fordulniuk a kiállító intézményhez, hogy a munkaügyi felügyelőség elkészítette a jegyzőkönyvét. Márpedig erre csak a Vuelinget elmarasztaló, 2012. január 31-i büntető ítéletnek a cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) általi meghozatalát követően került sor.⁶⁵ E társaság szerint nem releváns az a tény, hogy a francia hatóságok a későbbiekben párbeszédet folytattak ezzel az intézménnyel. A Bizottság hozzáteszi, hogy mivel az említett intézmény határozatot fogadott el a vitatott E 101-es igazolások fenntartásáról,⁶⁶ az együttműködési eljárást az igazgatási bizottság előtti békéltető egyeztetési kísérlet formájában kellett volna folytatni.

107. Véleményem szerint egyrészt a fogadó tagállam bíróságát nem lehet kizárólag azzal az indokkal megfosztani a csalárd módon szerzett vagy hivatkozott E 101-es igazolások figyelmen kívül hagyására irányuló hatáskörétől, hogy az előtte folyamatban lévő eljárás *azelőtt* indult meg, hogy a fogadó tagállam illetékes intézménye az 1408/71 rendelet 84a. cikke (3) bekezdésének megfelelően *párbeszédet kezdeményezett volna*. Az ilyen értelmezés elfogadása kizárólag amiatt javasolt, mivel a – büntetőjogi vagy polgári jogi – bírósági eljárást olyan, J.-L. Poignant-hoz hasonló magánszemélyek is megindíthatják, akik nem rendelkeznek sem az illetékes intézmények közötti párbeszéd alakításával kapcsolatos joggal, sem az erre vonatkozó információkkal. Amint azt a francia kormány állítja, annak érdekében, hogy a kiállító intézmény a jóhiszemű együttműködés elvével összhangban kifejtse a véleményét, és adott esetben visszavonja az E 101-es igazolást, szükséges és elégséges, ha ezt a párbeszédet azelőtt folytatják le, *mielőtt a fogadó tagállam bírósága jogerősen döntést hoz*.

108. Másrészt a párbeszéd kimenetele kapcsán az Altun ítéletnek a Vueling, a cseh kormány, Írország és a Bizottság által javasolt olvasatát úgy értelmezem, hogy a fogadó tagállam bírósága *vagy akkor* jogosult figyelmen kívül hagyni a csalárd módon megszerzett vagy hivatkozott E 101-es igazolást, amikor a kiállító intézmény észszerű időn belül nem vizsgálta felül a szóban forgó igazolás megalapozottságát, és nem fogadott el határozatot a fenntartásáról vagy a visszavonásáról, *vagy akkor*, ha ez az intézmény ilyen határidőn belül ugyanolyan határozatot hozott, de a határozat indokolásában kifejezetten nem tárgyalta a fogadó tagállam illetékes intézménye által vele közölt bizonyítékokat.⁶⁷

109. Márpedig a jelen esetben egyfelől a kiállító intézmény a francia hatóságok eredeti kérelme után két évvel hozta meg a vitatott E 101-es igazolásra vonatkozó első határozatát, míg a végleges döntésért több mint két és fél évvel e kérelmet követően fogadta el.⁶⁸ Ezeket a döntéseket nyilvánvalóan nem észszerű időn belül hozták meg.⁶⁹ Másfelől a kiállító intézmény a végleges határozat indokolásában nem tárgyalta a francia hatóságok által a csalás vonatkozásában előterjesztett információkat, többek között a tartózkodási helyről szóló hamis nyilatkozatokat.⁷⁰

65 Ezzel kapcsolatban a francia kormány a tárgyaláson kifejtette, hogy a tényállás idején a munkaügyi felügyelőség által folytatott gyakorlat a jogsértésekről általa készített jegyzőkönyveknek az illetékes Urssaf és az ügyészség részére történő közléséből állt. Mivel ez utóbbi a munkáltatót a büntetőbíróság elé állította, az Urssaf megvárta ezen eljárás eredményét. Elmarasztaló ítélet esetén ez az intézmény tájékoztatta volna a kiállító intézményt. Másként megfogalmazva, a francia hatóságok úgy vélték, hogy nem szükséges a kiállító intézményt már az E 101-es igazolás érvényességével kapcsolatos gyanú felmerülésekor tájékoztatnia, elég, ha a szociális biztonságra vonatkozó szabályok megsértését kontradiktórius eljárásban a bíróság megállapítja.

66 A Vueling azt állítja a Bíróság előtt, hogy a kiállító intézmény megerősítette a vitatott E 101-es igazolás *megalapozottságát*. Azonban megjegyzem, hogy a 2014. december 5-i határozatból – amelynek hivatalos fordítását e társaság közölte a Bírósággal – kitűnik, hogy az említett intézmény egyetértett a francia hatóságok értékelésével a szociális biztonságra vonatkozó jogszabályokkal kapcsolatban, amelyeket az érintett munkavállalókra alkalmazni kellett volna, tekintettel arra, hogy a szóban forgó igazolásokat kizárólag célszerűségi okokból tartották fenn (lásd a jelen indítvány 27. és 28. pontját). Adott esetben ennek ellenőrzése azonban a kérdést előterjesztő bíróságok feladata, amelyek kizárólagos hatáskörrel rendelkeznek a tények értékelésére.

67 Emlékeztetek arra, hogy az Altun ítélet alapjául szolgáló ügyben az E 101-es igazolást kiállító intézmény válaszolt a fogadó tagállam hatóságainak. Ellenben ez az intézmény a válaszában nem vette figyelembe az e hatóságok által hivatkozott információkat.

68 Lásd: a jelen indítvány 27. és 28. pontja.

69 Példának okáért: a Bizottság az uniós jogalkotó előtt jelenleg is megvitatás alatt álló rendeletjavaslatban azt tervezi, hogy a kiállító intézmény számára a más intézményektől érkező kérelem időpontjától számított 25 munkanapos határidőt határoz meg az E 101-es igazolás felülvizsgálata és adott esetben a visszavonására.

70 A jelen vélemény 30. pontjában hivatkozott 2014. december 9-i levél rámutat, hogy a spanyol hatóságok kétségkívül nem állapítottak meg csalási szándékot. Ez az információ azonban nem szerepel a 2014. december 5-i határozatban. Sőt, sem a levél, sem a határozat nem tárgyalja a francia hatóságok által e tekintetben előadott információkat.

110. Ezért véleményem szerint az alapügyben szereplőhöz hasonló körülmények között az illetékes intézmények közötti párbeszédre vonatkozó (lehetséges) feltételeket teljesítettnek kell tekinteni.

C. A család uniós jogi fogalma

111. A kérdést előterjesztő bíróságok által megfogalmazott előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések azon az előfeltételezésen alapulnak, mely szerint a Vueling csalást követett el, amit a francia büntetőbíróság jogerősen megállapított.

112. Mindazonáltal egyfelől ez az előfeltevés a csalásnak a *francia jogban alkalmazott fogalmán alapul*. Ebben az összefüggésben a csalást e jog szándékos megszegése jellemzi. Márpedig az Altun ítéletben a Bíróságnak szándékában állt *önálló jelentéssel* felruházni a szociális biztonsággal kapcsolatos csalást. Ebben az ítéletben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a család megállapítása olyan egybehangzó bizonyítékokon alapul, amelyek alátámasztják egy objektív és egy szubjektív elem együttes fennállását. Az objektív elem abban áll, hogy nem teljesülnek az E 101-es igazolás kiállításának, illetve az igazolásra való hivatkozásnak az 1408/71 rendelet II. címében előírt feltételei. A szubjektív elem az érintettek arra irányuló szándékának felel meg, hogy az igazoláshoz fűződő előnyökben való részesülés érdekében megkerüljék vagy kijátsszák az említett igazolás kiállításának feltételeit.⁷¹

113. Másfelől az uniós jog értelmében vett csalásra vonatkozó előfeltevést a Bíróság előtt kétségbe vonták. A Vueling azt állítja, hogy a család egyik elemében sem jelenik meg. A cseh kormány is osztja ezt a véleményt, míg a Bizottság fenntartásait fejezi ki e téren. Egyedül J.-L. Poignant, a CRPNPAC és a francia kormány véli úgy, hogy a család a jelen ügyben vitathatatlanul (és véglegesen) megállapítható.

114. Ilyen körülmények között véleményem szerint meg kell határozni minden, az uniós jog értelmében vett „csalás” fogalmának értelmezésével kapcsolatos hasznos értelmezési elemet, már csak azért is, hogy a bíróságok számára lehetővé váljon annak ellenőrzése, hogy a jelen ügyben jelen vannak-e ezek az elemek. Ezen túlmenően a jogbiztonság érdekében, a szociális biztonsággal kapcsolatos csalárd gyakorlat tartalmára vonatkozóan a tagállamokban előforduló értékelések közötti eltérések és ellentmondásos határozatok elkerülése céljából szükség van ezekre a pontosításokra.

115. Ennek megfelelően az alapügyben szereplő körülményekre tekintettel megvizsgálom a család objektív (2) és szubjektív (3) elemeinek értelmezését. Mindazonáltal hasznosnak tartom olyan előzetes magyarázatokat adni, amelyek véleményem szerint lehetővé teszik a jelen ügyek általános összefüggéseinek jobb megértését (1).

1. A diszkont légitársaságok által alkalmazott szervezeti struktúrákról, valamint a francia és az uniós jogalkotók erre adott válaszáról

116. Az általam megismert tanulmányok szerint, a „hagyományos” légitársaságokat hagyományosan egy úgynevezett „*hub and spoke*” közlekedési modell alapján építették fel. Mint ilyenek, egy (néha több) üzemeltetési állomáshellyel rendelkeznek egy gyűjtő-elosztó (*hub*) repülőtéren, amely köré szerveződnek a célállomások (*spokes*), és amely körül az e célállomások közötti összeköttetések

⁷¹ Altun ítélet, 50–52. pont.

megvalósulnak. Erre az üzemeltetési állomáshelyre rendelik többek között a társaság központját és légitársaság-parkját, továbbá ez képezi a hajózó személyzet „bázishelyét”⁷², azaz azt a repülőteret, ahonnan a személyzet megkapja a menetrendjét, megkezdi az útjait, és ezek végén ide tér vissza. Az úticélok viszont csak egyszerű megállóok.

117. A diszkont légitársaságok a maguk részéről fokozatosan egy újabb „pontból pontba” modellt fogadtak el. Bár ezeknek a társaságoknak továbbra is van egy fő üzemeltetési állomáshelye, amely gyűjtő-elosztó repülőterként szolgál, alapvetően viszonylag rövid összeköttetést biztosítanak két rendeltetési hely között, lehetővé téve a légi járművek egyenletes, és többszöri fordulóját. Az ilyen fordulóok lehető legnagyobb mértékű megkönnyítésének célja arra ösztönözte ezeket a társaságokat, hogy személyzetüket és felszerelésüket meghosszabbított időtartamban dolgoztassák az általuk kiszolgált repülőtereken, és ezzel összefüggésben új bázisokat építsenek, amelyek fokozatosan jutnak logisztikai és személyzeti szempontból jelentőséghez.

118. Ebben az összefüggésben néhány diszkont társaság kialakította azt a gyakorlatot, hogy olyan munkavállalókat toboroz, akiket tartósan más tagállamok területén található másodlagos üzemeltetési állomáshelyekhez rendel, miközben – a másodlagos üzemeltetési állomáshely elhelyezkedése szerinti tagállamok szabványait és járulékait kivéve – a fő üzemeltetési állomáshely szerinti tagállam szociális és szociális biztonsági jogának hatálya vonatkozik rájuk. Ebből a célból ugyanezek a társaságok a munkavállalók kiküldetését alkalmazzák, azzal érvelve, hogy a fő üzemeltetési állomáshelyük szerinti tagállamtól eltérő tagállamokban való jelenlétük a szolgáltatásnyújtás szabadságának körébe tartozik.⁷³

119. A francia jogalkotó oly módon vette fel a harcot ezzel a gyakorlattal, hogy annak igazolása érdekében, hogy a munka törvénykönyve L. 1262-3. cikke⁷⁴ címén a francia jogot kell alkalmazni, a Bíróság ítélezési gyakorlatában alkalmazott meghatározáshoz hasonló tartalommal meghatározta, hogy a légitársaságok vonatkozásában mit foglal magában az állandó telephely fogalma. E célból elfogadta a polgári légi közlekedésről szóló törvénykönyv R. 330-2-1. cikkét, amely kimondja, hogy az említett L. 1262-3. cikket a Franciaország területén található „üzemeltetési állomáshelyeik” alapján kell a légiközlekedési vállalkozásokra alkalmazni, tekintve, hogy ezen „állomáshely” meghatározása a következő: „olyan helyiségek vagy infrastruktúrák összessége, ahonnan egy vállalkozás állandó, szokásos és folyamatos jelleggel végez légi fuvarozási tevékenységet olyan alkalmazottak révén, akik

72 E fogalom meghatározását a tényállás időpontjában a 2006. december 12-i 1899/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2006. L 377., 4. o.) módosított, a polgári légi közlekedés területén a műszaki előírások és a közigazgatási eljárások összehangolásáról szóló, 1991. december 16-i 3922/91/EGK tanácsi rendelet (HL 1991. L 373., 4. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 1. kötet, 348. o.) III. melléklete tartalmazza. E III. melléklet a „bázishely” fogalmát úgy határozza meg, mint „[a]z üzemben tartó által a személyzet tagja számára kijelölt hely, ahol az rendszerint megkezdődik és befejeződik a szolgálati idejét vagy szolgálati idejének egy sorozatát és ahol normál körülmények között az üzembentartó nem felelős a személyzet érintett tagjának elszállásolásáért”. Ebben az összefüggésben ez a fogalom meghatározó a maximális repülési időre és a kötelező pihenőidőre vonatkozó szabályok alkalmazása tekintetében. Az említett III. melléklet két alkalommal, először a 2007. december 11-i 8/2008/EK bizottsági rendelet (HL 2008. L 10. 1. o.), majd a 2008. augusztus 20-i 859/2008/EK bizottsági rendelet (HL 2008. L 254, 1. o.) által, anélkül azonban, hogy a fent hivatkozott előírások szövege változott volna.

73 Bővebb magyarázatért lásd: Urban, Q., „Le droit individuel applicable au personnel d'une compagnie aérienne low cost à l'épreuve de son organisation en réseau”, in: Lyon-Caen, A. és Urban, Q., *Le droit du travail à l'épreuve de la globalisation*, Dalloz, 2008, 119. o. és azt követő rész; Jorens, Y., *Fair aviation for all, a discussion on some legal issues*, ETF, 2019. január, különösen a 12., 13. és 19–31. o., továbbá az Európai Bizottságnak az Európai Parlamenthez, a Tanácshoz, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához benyújtott, az „Európai légi közlekedési stratégia: Szigorú szociális normák fenntartása és előmozdítása” című 2019. március 1-jei jelentése (COM(2019) 120 final). tárgyban lásd még: 2017. szeptember 14-i Nogueira és társai ítélet (C-168/16 és C-169/16, EU:C:2017:688).

74 Emlékeztetek arra, hogy ez a cikk lényegében azt írja elő, hogy a munkáltatók nem hivatkozhatnak a kiküldetésére alkalmazandó rendelkezésekre, amennyiben Franciaország területén állandó telephellyel rendelkeznek. A jelen indítványban nem kívánok állást foglalni az említett cikknek az uniós joggal való összeegyeztethetőségével kapcsolatban.

szakmai tevékenységének tényleges központja e létesítményben van”.⁷⁵ A jelen ügyben a cour d’appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) éppen a Vuelinget elmarasztaló 2012. január 31-i büntető ítéletét építette ezekre a rendelkezésekre. Ez a bíróság kizárta a kiküldetésre vonatkozó szabályok alkalmazását, mivel e társaság Roissyban rendelkezik ilyen „állomáshellyel”⁷⁶.

120. Az uniós jogalkotó is tudomásul vette a szóban forgó gyakorlatot. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy míg az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a) pontja külön szabályokat ír elő a légitársaságok hajózó személyzetének tagjaira vonatkozóan – amelyeket az időbeli hatályukra tekintettel a jelen ügyre alkalmazni kell, és amelyekre a későbbiekben még visszatérek –, az uniós jogalkotó az egyszerűsítés kedvéért a 883/2004 rendelet eredeti változatában nem vette át ezeket a különös szabályokat. A hajózó személyzet helyzetét tehát a két vagy több tagállamban alkalmazott munkavállalókra vonatkozó általános szabályok figyelembevételével kellett értékelni, amelyek a hajózó személyzet vonatkozásában az esetek többségében a munkáltató székhelyének jogát jelölték meg. Ugyanakkor a 465/2012/EU rendelet⁷⁷ elfogadása kapcsán megragadta a lehetőséget, hogy egy új különös szabályt vezessen be a 883/2004 rendeletbe egy jogi vélelem formájában – mely szerint a személyzet tevékenységét kizárólag azon tagállamban *végzett tevékenységnek kell tekinteni, amelyben a bázishelye található* –, miáltal ez a vélelem a *lex loci laboris* címén e tagállam jogának alkalmazását eredményezi.⁷⁸ Más szavakkal, a „bázishely” a szociális biztonság kapcsolóelvévé vált a légitársaságok hajózó személyzete számára.

2. A csalás objektív eleméről

121. Emlékeztetek arra, hogy a csalás objektív eleme azon a tényen alapul, hogy az E 101-es igazolás megszerzéséhez és az arra való hivatkozáshoz szükséges feltételek nem teljesülnek.

122. A jelen esetben először is tisztázni kell azt a jogi alapot, amely alapján a kiállító intézmény kiadta a vitatott E 101-es igazolásokat. Egy ilyen igazolás ugyanis csak annak bizonyítására alkalmas, hogy teljesítették-e az igazolás kiállításának alapját képező rendelkezésben előírt feltételeket.⁷⁹

123. Ezzel kapcsolatban a Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács) az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában és a C-37/18. sz. ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésében rámutat, hogy ezeket az igazolásokat az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontja és az 574/72 végrehajtási rendelet 11. cikkének (1) bekezdése, vagyis a munkavállalók kiküldetésére alkalmazandó szabályok alapján állították ki.

124. Ezzel szemben a tribunal de grande instance de Bobigny (bobignyi általános hatáskörű elsőfokú bíróság) a C-370/17. sz. ügyben elfogadott előzetes döntéshozatalra utaló határozata arra enged következtetni, hogy az említett igazolásokat valójában az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a) pontja, és az 574/72 végrehajtási rendelet 12a. cikkének (1a) bekezdése alapján, azaz a nemzetközi

75 Egyébként a jogelmélet azt is javasolta, hogy azon infrastruktúra – vagyis az EUM-Szerződésnek a letelepedés szabadságára vonatkozó szabályainak hatálya alá tartozó másodlagos létesítmény – meghatározása céljából, amelyből kiindulva a légitársaságok tevékenységüket állandó és folyamatos jelleggel végzik, egészítsék ki a Közösségben a légi járatok működtetésére vonatkozó közös szabályokról szóló 2008. szeptember 24-i 1008/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletet (HL 2008. L 293., 3. o.) az „üzemeltetési állomáshelynek” a francia jogban meghatározottakhoz hasonló fogalmával („an airport at which the airline permanently bases aircraft and crew and from where it operates routes. Both fleet and personnel return to the base at the end of the day”). Lásd: fenti hivatkozott Jorens, Y., 29–30. pont.

76 Véleményem szerint különösen sajnálatos, hogy ez a bíróság a határozatát nem indokolta az 1408/71 rendelet tekintetében. Ehelyett az indokolás olyan nemzeti rendelkezéseken alapult (ez már önmagában kérdéseket vethet fel az uniós jog elsőbbségének tiszteletben tartása szempontjából), amelyek az én értelmezésem szerint a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló, 1996. december 16-i 96/71/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1997. L 18., 1 o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 431. o.) átültetésére irányulnak. Következésképpen ezek a rendelkezések a *munkajog* területére tartoznak, és nem bírnak közvetlen relevanciával a rendeletben előírt *szociális biztonsági* szabályok betartásának értékelése szempontjából. A kiküldetés fogalma és a hozzá kapcsolódó feltételek e két eszközknél kétségkívül hasonlítanak, de különböznek is. Ezért, noha bizonyos tekintetben lehetségesek az analógiák, azonban összességében nem állapítható meg, hogy az egyik területen alkalmazható megoldások automatikusan átültethetők a másik területre.

77 A 883/2004 és a 987/2009 rendelet módosításáról szóló 2012. május 22-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 149., 4. o.).

78 Lásd: a 465/2012 rendelettel módosított 883/2004 rendelet 11. cikkének (5) bekezdése.

79 Lásd: az A-Rosa Flussschiff ügyre vonatkozó indítványom (C-620/15, EU:C:2017:12, 35. pont).

légitársasági társaságok utazó vagy hajózó személyzetére alkalmazandó szabályok alapján állították ki. E bíróság első kérdése fenntartja e kétséget, amikor rámutat, hogy ezeket az igazolásokat az 574/72 végrehajtási rendelet 11. cikke (1) bekezdésében és a 12a. cikke (1a) bekezdésében foglalt együttes rendelkezéseknek, vagyis mind a kiküldetésre, mind az utazó vagy hajózó személyzetre vonatkozó szabályoknak „megfelelően” állították ki.

125. Valójában, amint az a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, és amint azt a Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács) előadja, a vitatott E 101-es igazolásokat a Vueling (kizárólag) a munkavállalók kiküldetésére vonatkozó szabályok alapján igényelte, és azokat a kiállító intézmény ezek alapján bocsátotta ki. A jelen indítványomat tehát ezen alapvetés nyomán folytatom. Ennek ellenőrzése tehát a tények értékelésére kizárólagos hatáskörrel rendelkező tribunal de grande instance de Bobigny (bobignyi általános hatáskörű elsőfokú bíróság) feladata.⁸⁰

126. E pontosítást követően kifejttem, hogy az E 101-es igazolásokat az alapügyben szereplőhöz hasonló körülmények között a munkavállalók kiküldetésére vonatkozó szabályok alapján miért nem lehetett érvényesen kiállítani (a). Ezt követően magyarázatot adok arra, hogy az utazó vagy hajózó személyzetre alkalmazandó szabályok címén miért nem lehetett volna az érintett munkavállalókat a munkáltató székelye szerinti jogi szabályozás hatálya alá helyezni, vagy ott tartani (b).

a) Az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdése a) pontjának a nemzetközi fuvarozásban részt vevő légitársaságok hajózó személyzetére való alkalmazhatatlanságáról

127. A Vueling előadja, hogy a munkavállalók kiküldetésére vonatkozóan az 1408/71 rendelet 14. cikkének (1) bekezdésében és az 574/72 végrehajtási rendelet 11. cikkének (1) bekezdésében előírt szabályok alkalmazhatók az olyan légitársaság hajózó személyzetére, amely hozzá hasonló módon végez nemzetközi személyszállítást.

128. Véleményem szerint azonban, amint arra J.-L. Poignant és a CRPNPAC képviselője a tárgyaláson hivatkozott, egy ilyen légitársaság hajózó személyzete az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának hatálya alá tartozik, és nem lehet az említett rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében valamely tagállamba „kiküldeni”.

129. Ez az értelmezés *mindenekelőtt* az 1408/71 rendelet szerkezetéből következik. A kiküldetésre és a nemzetközi közlekedési vállalkozások hajózó személyzetére alkalmazandó szabályok, amint azt az említett rendelet 14. cikkének bevezető része jelzi, két kivételt képeznek az említett rendelet 13. cikke (2) bekezdésének a) pontjában felállított *lex loci laboris* elve alól. A 14. cikk felépítése és a 13. cikkel való összefüggése kiemeli, hogy az első kivételnek nem célja, hogy a másodiktól való eltérés érdekében hivatkozni lehessen rá.

130. *Ezt követően* ez az értelmezés szükséges az 1408/71 rendelet vonatkozó rendelkezéseinek az e rendelkezéseket is magában foglaló általános összefüggésekkel együttesen értelmezett szövege alapján is. Emlékeztetek arra, hogy e rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontja „[olyan személyre vonatkozik], [aki *valamely tagállam* területén munkavállalóként tevékenységet végez, és] akit munkavégzés céljából *egy másik tagállam* területére [küldenek] ki”. Ezzel szemben az említett rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a) pontja olyan munkavállalók helyzetére vonatkozik, akiket, amint az e bekezdés bevezető részéből kiderül, „*két vagy több tagállam területén*” foglalkoztatottnak kell tekinteni.⁸¹

80 A tribunal de grande instance de Bobigny (bobignyi általános hatáskörű elsőfokú bíróság) által adott magyarázatok és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megfogalmazása a Vueling érvelését idézi. Ez a társaság ugyanis a Bírósághoz benyújtott észrevételeiben, fenntartva, hogy a jelen ügyben teljesültek az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontjában előírt feltételek, megerősíti, hogy a vitatott E 101-es igazolásokat e rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a) pontja, valamint az 574/72 végrehajtási rendelet 12a. cikkének 1a. pontja alapján állították ki.

81 A rendelkezések kiemelése tőlem.

131. Ezzel összefüggésben, mivel az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett „kiküldetés” fogalmát e rendelet nem határozza meg, ezért az e rendelkezésben előírt feltételek olyan, tevékenységét általában valamely tagállamban végző belföldi munkavállaló fogalmát tükrözik, akit ideiglenesen kiküldenek egy másik tagállamba, és aki végül visszatér az első tagállamba. Márpedig egy nemzetközi légitársaság nemzetközi járatokat ellátó repülőgépek fedélzetén alkalmazott hajózó személyzete nem illik ebbe a sémába, mivel nem áll kapcsolatban a szokásos munkavégzés helye szerinti *tagállam* területével. E vélhetően mozgékony személyzet számára, a tevékenységek *több* tagállamban történő gyakorlása a munkafeltételek szokásos eleme.⁸² Ez az összefüggés indokolja azt, hogy az uniós jogalkotó az említett rendeletben e személyzetre vonatkozó külön kapcsolóelvet írt elő.⁸³

132. *Végül*, a Bíróság szerint az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontját, mivel eltérést jelent, szigorúan kell értelmezni.⁸⁴ Ez a rendelkezés tehát *analógia útján* nem alkalmazható az említett cikk (2) bekezdésének a) pontjában említett utazó vagy hajózó személyzetre.⁸⁵

b) Az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának az alapügyben szereplőhöz hasonló körülmények közötti értelmezéséről

133. Véleményem szerint az a megállapítás, amely szerint a vitatott E 101-es igazolásokat a munkavállalók kiküldetésére vonatkozó rendelkezések alapján nem lehetett érvényesen kiállítani, önmagában alkalmas a csalás objektív elemének jellemzésére.

134. Ilyen körülmények között, mivel az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a) pontja főszabály szerint azon tagállam jogának alkalmazását írja elő, amelyben a munkáltató székhelye található, továbbá azt, hogy az E 101-es igazolásokat *elvileg* e rendelkezés alapján lehetett volna kiállítani, a formalizmus vádjának elkerülése érdekében szükségesnek tartom annak magyarázatát, hogy a kiállító intézmény miért nem állíthat ki e rendelkezés alapján ilyen igazolásokat.

135. E tekintetben emlékeztetek arra, hogy noha az 1408/71 rendelet az 14. cikke (2) bekezdésének a) pontja főszabály szerint a munkáltató székhelye szerinti jog alkalmazását írja elő, ez a rendelkezés bizonyos kivételek alkalmazását is fenntartja. Közelebbről, az i) pont kimondja, hogy „ha az említett vállalkozás fiókteleppel vagy állandó képvisellel rendelkezik más tagállamban, mint amelyikben a székhelye található, e fióktelep vagy állandó képviselő által alkalmazott személy azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, amely tagállamban e fióktelep vagy állandó képviselő található”.

136. E megfogalmazásnak megfelelően, ahhoz, hogy e szabályt a munkavállalóra alkalmazni lehessen, két kumulatív feltételnek kell teljesülnie: egyrészt, a munkáltatónak „fiókteleppel vagy állandó képvisellel” kell rendelkeznie a székhelye szerint tagállamtól eltérő tagállamban; másrészt ezt a munkavállalót ennek az egységnek kell „alkalmaznia”.

82 Lásd ebben az értelemben: 2015. március 19-i Kik ítélet (C-266/13, EU:C:2015:188, 59. pont).

83 Lásd ugyanebben az értelemben: Gamet, L., „Personnel des aéronefs et lois sociales françaises: les compagnies *low cost* dans les turbulences du droit social français”, *Droit social*, 2012, 502. o.; az utazó személyzetre vonatkozóan analógia útján: Lhernould, J. F. és Palli, B., „Le statut social du chauffeur routier international à la lumière des dernières propositions législatives communautaires”, *Droit social*, 2017, 1057. o..

84 Lásd analógia útján: 2018. szeptember 6-i Alpenrind és társai ítélet (C-527/16, EU:C:2018:669, 95. pont).

85 Megjegyzem azonban, hogy mivel az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a) pontja csak a két vagy több tagállam területén foglalkoztatott hajózó személyzetre vonatkozik, nem terjed ki a csak belső járatokon alkalmazott munkavállalókra. Ebben az esetben az 1408/71 rendelet 13. cikkének (2) bekezdésében foglalt *lex loci laboris* elvét kell alkalmazni (lásd e tárgyban a 2017. április 27-i A-Rosa Flussschiff ítélet [C-620/15, EU:C:2017:309] alapjául szolgáló ügyet), és a kiküldetésre vonatkozó szabályok kiterjednek az érintett munkavállalókra. Ez a különös konfiguráció azonban a jelen esetben nem vonatkozik a nemzetközi fuvarozásban részt vevő légitársaság hajózó személyzetére, amelynek szokásos feladata a különböző tagállamokba irányuló járatok repülőgépein való munkavégzés. Egyébként megállapítom, hogy a megoldás a 465/2012 rendelettel módosított 883/2004 rendelet 11. cikke (5) bekezdésének értelmében ettől eltérő lehet. Az e rendelkezésben előírt vélelem keretében ugyanis a hajózó személyzet tevékenysége már nem tekinthető egynél több tagállamban való munkavégzésnek, hanem kizárólag a bázishely szerinti tagállamban elvégzettnek minősül (lásd a jelen indítvány 120. pontját).

137. E tekintetben véleményem szerint e *feltételek közül az elsővel* kapcsolatban a Bíróság előtt a „fióktelep vagy állandó képviselő” fennállására vonatkozóan folytatott jogviták a jelen alapügyben szereplő körülmények között a jelen indítvány 117–119. pontjában szereplő magyarázatokat tükrözik. A Vueling ugyanis azt állítja, hogy a tényállás idején megelégedett azzal, hogy kísérleti jelleggel résidőkben működtetett menetrend szerinti járatokat több spanyol város és Párizs között, ami azt jelentette, hogy egyes repülőgépek két repülés között éjszaka a Paris-Charles-de-Gaulle repülőtéren az előtérben parkoltak. Ezért elutasítja azt a felvetést, amely szerint ilyen egységgel vagy bármilyen más formájú másodlagos telephellyel rendelkezett volna ezen a repülőtéren, és lényegében arra hivatkozik, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadságát gyakorolta.

138. Ugyanakkor véleményem szerint nem férhet kétség ahhoz, hogy olyan körülmények között, mint amilyenek az alapügyben szerepelnek, létezik az 1408/71 rendelet 14. cikke a) bekezdése a) pontjának i. alpontja értelmében vett „fióktelep vagy [állandó] képviselő”.

139. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a „fióktelep vagy az állandó képviselő” említett fogalmát e rendelet nem határozza meg, és nem hivatkozik a tagállamok e tárgyra vonatkozó jogára sem. Ennélfogva e fogalmat önálló módon kell értelmezni, amit e kifejezéseknek a mindennapi nyelvben alkalmazott szokásos jelentése alapján kell vizsgálni, miközben figyelembe kell venni azokat az összefüggéseket, amelyekben ezeket használják, valamint az e kifejezéseket tartalmazó szabályozás céljait.⁸⁶

140. Szokásos értelmében a „fióktelep” kifejezés egy olyan másodlagos székhelyre utal (szemben a vállalkozás fő székhelyével), amely nem rendelkezik saját jogalanyisággal (szemben a leányvállalattal), azonban bizonyos mértékű önállóság illeti meg. Az „állandó képviselő” fogalom egy hasonló olyan állandó egységet magában foglaló jelenséget tükröz, amely az elsődleges telephely nevében és javára eljárhat.

141. Az 1408/71 rendelet összefüggéseit és céljait illetően, tekintve, hogy egyszerre eszköze a belső piacnak és a nemzetközi magánjognak, a Bíróság által e területeken hasonló fogalmakra vonatkozóan adott meghatározások releváns iránymutatásokkal szolgálnak. Ezzel kapcsolatban emlékeztetek arra, hogy egyfelől a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően az egyik tagállamban egy másik tagállam jogának hatálya alá tartozó társaság által létrehozott fióktelep az EUMSZ 49. cikk hatálya alá tartozó másodlagos telephelynek minősül.⁸⁷ Ebben az összefüggésben a „telephely” kifejezés olyan infrastruktúrát jelent, amely szakmai tevékenység tartós és folyamatos gyakorlását, és ezen infrastruktúrából kiindulva a szóban forgó tagállam állampolgárai számára szolgáltatás nyújtását teszi lehetővé.⁸⁸ Másfelől egy hasonló jelenség fordul elő a Bíróságnak a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének (5) bekezdésében szereplő „fióktelep, képviselő vagy más telephely” fogalomra vonatkozó ítélkezési gyakorlatában, amely szerint e fogalom olyan tevékenységi központot foglal magában, amely a külvilág számára tartósan valamely anyavállalkozás részeként jelenik meg, saját üzletvezetéssel rendelkezik és megfelelően felszerelt ahhoz, hogy harmadik felekkel tárgyaljon.⁸⁹

142. Mindezen elemek összességéből következik, hogy egy, az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontja i. alpontjának értelmében vett „fióktelep vagy állandó képviselő” egy olyan másodlagos telephely-forma, amelyet állandóság, kifelé irányuló tevékenység jellemez, és amely e célból szervezett tárgyi és személyzeti eszközökkel, valamint a munkáltató elsődleges telephelyéhez képest bizonyos fokú autonómiával rendelkezik.

86 Lásd többek között: 2018. március 22-i Anisimoviené és társai ítélet (C-688/15 és C-109/16, EU:C:2018:209, 89. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

87 Lásd: 1999. március 9-i Centros ítélet (C-212/97, EU:C:1999:126, 17–21. pont); 2013. szeptember 26-i Texdata Software ítélet (C 418/11, EU:C:2013:588, 63. pont).

88 Lásd: 1995. november 30-i Gebhard ítélet (C-55/94, EU:C:1995:411, 28. pont); 2003. december 11-i Schnitzer ítélet (C-215/01, EU:C:2003:662, 32. pont).

89 Lásd: 1978. november 22-i Somafer ítélet (33/78, EU:C:1978:205, 12. pont); 2019. április 11-i Ryanair ítélet (C-464/18, EU:C:2019:311, 33. pont).

143. A Cour de cassation, chambre sociale-hoz (semmitőszék, szociális tanács) hasonlóan⁹⁰ úgy látom, hogy légi közlekedés terén a „fióktelep vagy állandó képviselő” fogalmával kapcsolatos jelenség nagymértékben, ha nem éppen teljes egészében összemosódik a – különösen a francia jogban alkalmazott – üzemeltetési állomáshelyekkel.⁹¹

144. Márpedig a cour d’appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) a Vuelinget elmarasztaló 2012. január 31-i büntető ítéletében a jelen indítvány 19., 21. és 24. pontjában hivatkozott körülményekre tekintettel megállapította, hogy e légitársaság Roissyban rendelkezik ilyen állomáshellyel. A tények értékelésére kizárólagos hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságok által végzett vizsgálat függvényében úgy vélem, hogy megtörtént az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának i. alpontja értelmében vett „fióktelep vagy állandó képviselő” jellemzése.⁹²

145. Az e rendelkezésből következő *második feltételt* illetően, amely szerint az érintett munkavállalót a munkáltató fióktelepének vagy állandó képviselőjének kell „alkalmaznia”, a Vueling azt állította, hogy ez nem valósul meg a roissyi állomáshelyére „kiküldött” munkavállalók esetében (amelynek, emlékeztetek rá, vitatta a létezését), mivel nem rendelkezett a munkáltatókat jellemző utasítási joggal, vagy a hajózó személyzetének irányítására vonatkozó hatáskörrel, ez az irányítás mindig a barcelonai székhelyhez tartozott. Mindazonáltal véleményem szerint itt sem fér kétség ahhoz, hogy olyan körülmények között, mint amilyenek az alapügyben szerepelnek, ez a feltétel teljesül.

146. Ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy míg a *lex loci laboris*nak az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének a) pontjában szabályozott elve az *egyenlő* bánásmódnak az ugyanazon tagállam területén foglalkoztatott személyek részére történő biztosítását szolgálja,⁹³ addig, tekintve, hogy nem lehet egyetlen olyan helyet meghatározni, ahol az e rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjában szereplő tevékenységet végzik, az e rendelkezésben előírt szabályok a nemzetközi magánjogban megszokott *közelség elvének* értelmében a munkavállalóhoz legközelebb álló jog kapcsolóelveinek szabályozására irányuló törekvést tükrözik. Így, ha a munkavállalót a munkáltató fióktelepe vagy állandó képviselője alkalmazza, akkor annak a tagállamnak a jogát kell alkalmazni, ahol ez az egység található, mivel ez a jog tekinthető az érintett munkavállalóhoz legközelebbinek, hacsak nem a munkáltató székhelye szerinti állam joga minősül ilyennek.⁹⁴

147. A közelség elvének jelentéseit illetően analógia útján a nemzetközi magánjogi munkajogra való ítélkezési gyakorlatra hivatkozással lehet érvelni. E területen régóta megengedett, hogy egy munkaviszony főszabály szerint szorosan kapcsolódjon annak a *helynek* a jogához és bíróságaihoz, ahol a *munkavállaló a tevékenységeit ténylegesen végzi*.⁹⁵ A Bíróság, különösen a Nogueira és társai ítéletben⁹⁶ éppen a hajózó személyzet kapcsán úgy ítélte meg, hogy ha egy munkavállaló több helyen folytat tevékenységet, a munkaviszony jelentős mértékben kapcsolódik ahhoz a helyhez, ahonnan a munkavállaló a munkáltatóval szemben fennálló kötelezettségeit elsősorban teljesíti, amely annak a helynek felel meg, ahol a szállítási feladataival kapcsolatos utasításokat kapja, és a munkáját szervezi, ahonnan kiindulva a fuvarozási feladatait megkezdi, és ahová a feladatai elvégzését követően visszatér. Ebben az ítéletben a Bíróság megállapította, hogy ez a hely egyazon hajózó személyzet esetében ugyanaz, és ellenkező bizonyíték hiányában megegyezik a „bázishelyével”.⁹⁷

90 Lásd a jelen indítvány 41. pontja.

91 E meghatározásra vonatkozóan lásd a jelen indítvány 119. pontja.

92 A „fióktelep és állandó képviselő” valamint az „üzemeltetési állomáshely” közötti egyik különbség esetlegesen az autonómia követelményében kereshető, amely fennáll az első fogalomnál, de első látásra nem következik a másodikból. Mindenesetre kétségtelen, hogy a Roissyban a Vueling rendelkezésére álló állomáshelyen egy igazgató és egy jogi képviselő működött, így a jelen ügyben nem szükséges e kérdéssel behatóbban foglalkozni.

93 Lásd analógia útján: 2018. szeptember 6-i Alpenrind és társai ítélet (C-527/16, EU:C:2018:669, 98. pont).

94 Lásd: Omarjee, I., *Droit européen de la protection sociale*, Larcier, 1. kiadás, 2018, 223. o. és azt követő rész.

95 Lásd: 1982. május 26-i Ivenel ítélet (133/81, EU:C:1982:199, 15. és 20. pont); 1987. január 15-i Shenavai ítélet (266/85, EU:C:1987:11, 16. pont).

96 2017. szeptember 14-i ítélet (C-168/16 és C-169/16, EU:C:2017:688). Lásd még: a Nogueira és társai egyesített ügyekre vonatkozó indítványom (C-168/16 és C-169/16, EU:C:2017:312).

97 Lásd: 2017. szeptember 14-i Nogueira és társai ítélet (C-168/16 és C-169/16, EU:C:2017:688, 61., 63. és 77. pont). A „bázishely” fogalmára és az uniós jogban való alkalmazására vonatkozóan lásd: a jelen indítvány 116. és 120. pontja.

148. Ez az érvelés, amelyet átültettek az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának i. alpontjába, azt jelenti, hogy e rendelkezés alkalmazásához elegendő annak vizsgálata, hogy munkavállaló tevékenységét a munkáltató *fióktelepén*, illetve állandó *képvisletén*, vagy *onnan kiindulva* végzi. A hajózó személyzet esetében általában ez akkor valósul meg, ha e helyen található a „bázishely”, ami úgy tűnik, hogy a jelen indítvány 19. és 21. pontban ismertetett körülményekre tekintettel igaz az alapügyben. Ugyanakkor itt is a kérdést előterjesztő bíróság feladata ennek vizsgálata.

3. A család szubjektív eleméről

149. Amint azt már korábban jeleztem, a család fennállásának megállapítása érdekében azt kell meghatározni, hogy az érintett személynek az E 101-es igazoláshoz kapcsolódó előnyök megszerzése érdekében *szándékában állt-e* megkerülni vagy kijátszani ezen igazolvány kiállításának feltételeit. A jelen ügyben a Vueling arra hivatkozik, hogy nem kísérelte meg a színlelést, mivel a francia hatóságok felé bejelentette a munkavállalói kiküldetését, és kérte az illetékes francia intézménytől e kiküldetés meghosszabbítását.

150. A Bíróságnak nem kell meghatároznia, hogy az alapügyben szereplő körülmények között bizonyított-e a Vueling ilyen csalárd szándéka. Mindazonáltal, ezen körülmények fényében a kérdést előterjesztő bíróságok részére meg kell adnia az uniós jog értelmezésének minden olyan elemét, amely segítségükre lehet az ügy elbírálásában.

151. E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy a csalárd szándék igazolása alapulhat szándékos cselekvésen, például a kiküldött munkavállaló vagy az e munkavállalót kiküldő vállalkozás tényleges helyzetének hamis bemutatásán, vagy szándékos mulasztáson, például releváns információ elhallgatásán.⁹⁸ Véleményem szerint a szóban forgó cselekvés vagy mulasztás szándékos jellegére tárgyilagos, tényszerű körülményekből lehet következtetni.⁹⁹ Ebben az összefüggésben két kiegészítő észrevételt teszek.

152. *Először is*, már önmagában az a körülmény, hogy egy nemzetközi utasszállító légitársaság az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján E 101-es igazolás kiállítását kérte ahhoz, hogy hajózó személyzetét egy másik tagállamban található fióktelepére küldhesse, kérdéseket vethet fel e társaság tényleges motivációval kapcsolatban.

153. Megjegyzem ugyanis, hogy az említett rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának alkalmazása két jelentős hátrányt jelent egy ilyen társaság számára. Egyrésztől eljárásjogi szempontból az 574/72 végrehajtási rendelet 12a. cikkének (1a) bekezdése nem teszi lehetővé számára, hogy a székhelye szerinti tagállam illetékes intézményétől a hajózó személyzete E 101-es igazolványainak kiállítását kérje (mivel ezt az igazolást maga a munkavállaló kérheti), jóllehet az említett rendelet 11. cikke (1) bekezdésének megfelelően kiküldetés esetén ezt megteheti. Másrésztől, anyagi jogi szempontból az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának i. alpontja viszont kivételként előírja az érintett munkavállalókat alkalmazó fióktelep vagy állandó képvislet szerinti jog alkalmazását olyan esetben, ahol a kiküldetésre vonatkozó szabályok lehetővé teszik e kivétel alkalmazásának elkerülését és a székhely szerinti tagállam jogszabályai alkalmazásának biztosítását.

⁹⁸ Lásd: Altun ítélet, 53. pont.

⁹⁹ Lásd analógia útján: az Unió pénzügyi érdekeit érintő család ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről szóló 2017. július 5-i (EU) 2017/1371 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2017. L 198, 29. o.).

154. *Másodszor*, a kérdést előterjesztő bíróságok rámutattak arra – amint arra a jelen indítvány 20. és 24. pontja hivatkozik –, hogy a Vueling jelentős számú „kiküldött” munkavállaló lakóhelyét jelentette be a saját spanyolországi székhelyére, jóllehet ez utóbbiak ténylegesen Franciaországban éltek, mivel ráadásul francia állampolgárok, míg egyébként e munkavállalók fele általában nem a légitársaság részére végzett munkát, és kevesebb mint harminc nappal a kiküldetésük előtt – néhányukat egy nappal előbb, vagy ugyanazon a napon – alkalmazták őket. Ezek a körülmények szintén kérdéseket vetnek fel.

155. Ugyanis, még ha feltételezzük is, hogy a nemzetközi fuvarozásban részt vevő légitársaság tévesen véli úgy, hogy a munkavállalók kiküldetésére vonatkozó szabályokat a hajózó személyzetére is alkalmazni lehet,¹⁰⁰ az, hogy nem hozta a kiállító intézmény tudomására az érintett munkavállalók tényleges lakóhelyét, hozzájárulhatott e szabályok megkerülésének elleplezéséhez.

156. Ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontja kétségtől nem gátolja meg a vállalkozásokat abban, hogy munkavállalóikat azon tagállamokba küldjék ki, amelyben a lakóhelyük található. Ez a rendelkezés azt sem tiltja, hogy egy munkavállaló azon tagállam állampolgárságát viselje, amelybe a munkáltatója küldi. Emellett, a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint pusztán az a tény, hogy a munkavállalót kiküldetés céljából vették fel, önmagában nem zárja ki, hogy a kiküldetésre vonatkozó szabályok hatálya alá tartozzon.¹⁰¹

157. Ugyanakkor úgy látom, hogy e körülmények felhalmozódása esetén – egy adott tagállam állampolgárságát viselő, ezen az államban lakóhellyel rendelkező munkavállalók felvétele az ugyanezen az államban történő alkalmazásul céljából – a kiküldetésről kialakított kép erőltetett.¹⁰² Ezzel kapcsolatban emlékeztetek arra, hogy az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdése a) pontjának lényegében az a célja, hogy elősegítse a szolgáltatásnyújtás szabadságát azon vállalkozások javára, amelyek ezt a munkavállalóknak a lakóhelyüktől eltérő tagállamba történő kiküldetésével gyakorolják, és ezzel kapcsolatban elkerülje az adminisztratív bonyodalmakat.¹⁰³ A kiküldetésre vonatkozó szabályok tehát nem alkalmazhatók a kiküldetésük célállamában közvetlenül alkalmazott munkavállalókra.¹⁰⁴

158. Végső soron a nemzeti bíróságok feladata vizsgálni a Vueling által az alapügyekben tanúsított magatartást. Ennek keretében e társaság számára biztosítani kell a lehetőséget arra, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog biztosítékaival összhangban megcáfolja a jelen indítványban tárgyalt bizonyítékokat. E társaságnak különösen arra kell lehetőséget biztosítani, hogy megmagyarázza a tartózkodási helyről szóló hibás nyilatkozatokat, amelyeket a spanyol hatóságoknak átadott.

¹⁰⁰ E kérdésre vonatkozóan lásd: a jelen indítvány 127–132. pontja.

¹⁰¹ Lásd analógia útján: 1970. december 17-i Manpower ítélet (35/70, EU:C:1970:120, 14. pont); 2018. október 25-i Walltopia ítélet (C-451/17, EU:C:2018:861, 34. és 35. pont).

¹⁰² Így az alapügyben szóban forgó körülmények a csalás és a joggal való visszaélés határán helyezkednek el. Főszabály szerint e fogalmak eltérnek egymástól. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint ugyanis az ilyen visszaélésszerű gyakorlat bizonyításához egyrészt olyan objektív körülmények együttes fennállása szükséges, ahol az uniós szabályozás által előírt feltételek formális tiszteletben tartása ellenére nem valósul meg e szabályozás célja, másrészt pedig egy szubjektív elem, vagyis az uniós szabályozás alapján előnyserzésre irányuló szándék fennállása, amikor mesterséges módon teremtik meg az előny megszerzéséhez szükséges feltételeket. (Lásd: az Altun és társai ügyre vonatkozó indítványom [C-359/16, EU:C:2017:850, 45. lábjegyzet]). Ezeket a fogalmakat azonban nem lehet minden esetben teljes mértékben elkülöníteni egymástól.

¹⁰³ Lásd: 2000. február 10-i FTS ítélet (C-202/97, EU:C:2000:75, 28. pont); 2012. október 4-i Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe ítélet (C-115/11, EU:C:2012:06, 30. és 31. pont).

¹⁰⁴ Lásd: az igazgatási bizottságnak az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének, 14a. cikke (1) bekezdésének és 14b. cikke (1) és (2) bekezdésének alkalmazásáról szóló, 2000. december 13-i 181. határozatának (HL 2001. L 329., 73 o.) (13) preambulumbekzdése; Steinmeyer, H. D., „Title II – Determination of the legislation applicable”, Fuchs, M., és Cornelissen, R., *EU Social Security Law – A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, Nomos, 2015, 167. o.

D. A büntető ítéletnek a polgári jogban fennálló jogerejéről

159. A C-37/18, sz. ügyben előterjesztett második kérdésével Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács) lényegében arra keres választ, hogy az uniós jog elsőbbségének elvével ellentétes-e, ha egy nemzeti bíróság, amelyet belső joga alkalmazása során köt a büntetőbíróság által hozott ítéletnek a polgári jogban fennálló jogereje, valamely büntetőbíróság által az uniós joggal ellentétes büntető határozatból következtetéseket von le, mivel polgári ügyben egyedül azon az alapon kötelezi kártérítésre a munkáltatót, hogy e munkáltatót ugyanezen tények miatt büntetőjogilag elmarasztalták.

160. A büntető ítéletnek a polgári jogban fennálló jogerejére vonatkozó elv a francia jogrendszerben egy esetjogi jogelv, amely a Cour de cassation (semmitőszék) állandó ítélkezési gyakorlatának a tárgya, és amely szerint a büntetőbíróságok határozatai a polgári jogban mindenkivel szemben kötelező jogerővel bírnak. Ez a jogerő nem korlátozódik a büntető határozat *rendelkező részére*, azaz a vádlott büntetőjogi felelősségét vagy ártatlanságát megállapító részre, valamint vele szemben a büntetésre alkalmazására vagy a felmentésére. Az kiterjed a határozat *indokolására* is.¹⁰⁵ Ennek eredményeként a polgári bíróság, amely ugyanazon tények alapján dönt, mint a büntetőbíróság, nem csak *magát* a vádlott *elmarasztalását* vagy *felmentését* nem vonhatja kétségbe, de az ez utóbbi bíróság által elfogadott *tényállást* és *minősítést* sem. Ezek az elemek a helyesség megdönthetetlen vélelmének védelmét élvezik, és így a továbbiakban nem lehet polgári bíróság előtt megvitatni őket.¹⁰⁶

161. A cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) a 2016. március 4-i ítéletében tehát a 2012. január 31-i ítéletben a Vuelinggel szemben elfogadott *színlelt munkaszerződés alkalmazása minősítésből* indult ki, amikor ezt a társaságot a J.-L. Poignant részére fizetendő kártérítésre kötelezte.¹⁰⁷ Amennyiben a Bíróság (ellentétben az általam javasoltakkal) úgy határozna, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló körülmények között a fogadó tagállam bírósága nem hagyhatja figyelmen kívül az E 101-es igazolásokat, ez a minősítés összeegyeztethetetlen lenne az uniós joggal.¹⁰⁸ Annak megállapításáról van tehát szó, hogy azt az utóbbi ítéletet polgári jogi szempontból érvényesen megilleti-e a jogerő a Vuelinggel szemben felrótt bűncselekmény jellemzését illetően.

162. Először is azt a pontosítást teszem, hogy véleményem szerint az uniós jog elsőbbségének elve önmagában nem jelent e kérdés eldöntésére alkalmas vizsgálati eszközt. Ugyanis nem arról van szó, hogy az 1408/71 rendelet alkalmazását eleve a jogerőnek a francia jog szerinti értelemben vett elve elé kell helyezni. Azt sem gondolom, hogy a tagállamok eljárási autonómiája, és ennek keretében a francia kormány által hivatkozott egyenértékűség- és hatékonyság-vizsgálat releváns lenne. A jogerővel kapcsolatos kérdésre a válasz az, hogy ez nem eljárási, hanem anyagi jogi kérdés.

163. Ezzel összefüggésben megjegyzem, hogy *egyfelől* a büntető határozatnak a polgári jogban fennálló jogerejére vonatkozó elv korlátozhatja az uniós jog érvényesülését. Abban az esetben, ha egy büntető ítélet ellentétes ezzel a joggal, a polgári bíróságnak mégis alkalmaznia kell. *Másfelől*, a büntető határozatnak a polgári jogban fennálló jogerejére vonatkozó elv – amint arra J.-L. Poignant és a francia kormány rámutat – a jobbiztonság egyik jogszerű célja, amellyel elkerülhetőek az azonos

¹⁰⁵ Pontosabban, a jogerő mindarra kiterjed, amit a büntetőbíróság a polgári és a büntetőeljárás közös alapját képező körülmény fennállására, minősítésére, valamint azon személy büntetőjogi felelősségére vonatkozóan, akinek e körülmény felróható, véglegesen, szükségszerűen és kétségeket kizáróan határozatában megítél.

¹⁰⁶ Lásd: Cour de cassation, chambre civile (semmitőszék, polgári kollégium), 1855. március 7., *Quartier*, Bull. civ. 31. sz.; Cour de cassation, 1re chambre civile (semmitőszék, első polgári kollégium), 2012. október 24., 11-20.442. sz.; Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács), 2016. február 18., 14-23.468. sz. Ezt az elvet össze kell vetni azzal, amely szerint „a polgári eljárás a büntető eljáráshoz van kötve”, amely arra kötelezi a polgári bíróságot, hogy amikor ugyanazon tények alapján polgári és büntetőeljárás is indul, a jogerős büntető ítélet meghozataláig függessze fel az eljárást. Ez utóbbi elvnek az alapügyre történő alkalmazására vonatkozóan lásd a jelen indítvány 33. pontját.

¹⁰⁷ Lásd: a jelen indítvány 24. és 40. pontja.

¹⁰⁸ Lásd: a jelen indítvány 50. pontjában szereplő magyarázatokat.

tényekre vonatkozó büntető és a polgári határozatok közötti ellentmondások. Ebben az elvben az igazságügyi politikában a büntetőbíróóságoknak tulajdonított különleges szerephez kapcsolódó megfontolások tükröződnek.¹⁰⁹ Ezért véleményem szerint az uniós jog érvényesülése és ezen jogszerű cél között kell mérlegelni.¹¹⁰

164. E mérlegelésre vonatkozóan a Bíróság többször is elismerte, hogy a jogerő elve mind az uniós, mind a nemzeti jogrendekben jelentős szerepet tölt be. Ugyanis mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásához, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve az azok előterjesztésére nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek. Ennélfogva az uniós jog főszabálya szerint nem írja elő a nemzeti bíróságnak, hogy eltérjen a bírósági határozatokat jogerőre emelő belső eljárási szabályok alkalmazásától, még akkor sem, ha ez lehetővé tenné az uniós joggal összeegyeztethetetlen nemzeti helyzet orvoslását.

165. Ugyanakkor, amint arra a Bizottság hivatkozik, noha az uniós joggal nem ellentétes, ha a büntető határozatban (más szóval a határozat *rendelkező részében*) kihirdetett elmarasztalás vagy felmentés jogerővel rendelkezik, és akkor sem vonható kétségbe, ha az uniós jogba ütközik,¹¹¹ e jogerőnek a *büntetőbíróóság által elfogadott*, az uniós joggal bizonyítottan összeegyeztethetetlen *minősítésre* történő kiterjesztése túlzott mértékben veszélyeztetné a polgári bíróság előtt e jog érvényesülését. Az érintett magánszemély *a második határozat összefüggésében* az uniós jog közvetlen hatályából eredő jogai ismételt megsértésével szembesülne. Az uniós joggal tehát véleményem szerint ellentétes egy ilyen, a jogerőre vonatkozó belső jogi szabály.¹¹²

166. A francia kormány állításával ellentétben ezt az értelmezést a Di Puma és Zecca ítélet¹¹³ sem kérdőjelezte meg. Emlékeztetek arra, hogy az említett ítéletben a Bíróság azt állapította meg, hogy a tagállamoknak az uniós jogból fakadó kötelezettségével a bennfentes kereskedelem terén hatékony, arányos és visszatartó erejű közigazgatási szankciók kilátásba helyezése nem ellentétes az olyan nemzeti szabállyal, amely előírja, hogy a büntető határozatokban az ehhez hasonló ügylet alkotóelemeire vonatkozó ténybeli megállapítások *res iudicata* hatással bírnak, aminek következtében a vádlott büntetőbíróóság általi felmentése esetén az ugyanazon tényekre vonatkozó pénzbírság kiszabására irányuló eljárást érdemi határozat nélkül meg kell szüntetni.

167. Márpedig Bíróság meglegedett annak megállapításával, hogy a büntető ítéletnek a polgári jogban fennálló jogereje nem gátolja meg az e téren elkövetett jogsértések hatékony megállapítását és szankcionálását, mivel az e jogerővel felruházott ténymegállapítások kontradiktórius vitához vezetnek a büntetőbíróóság előtt, és az ilyen közigazgatási szankciók kiszabásáért felelős nemzeti hatóság rendelkezésére állnak olyan eszközök, amelyekkel megbizonyosodhat arról, hogy az elmarasztaló vagy

109 Így a semmitőszék ezt a jogerőt azzal indokolta, hogy „a társadalmi rendnek olyan ellentétekkel kellene szembesülnie, amely kizárólag magánérdekből a büntető igazságszolgáltatás ítéleteibe vetett bizalom megingásához, valamint ahhoz vezethet, hogy felmerül az ezen igazságszolgáltatás által bűnösnek talált elítélt ártatlanságának kérdése, vagy olyan vádlott felelőssége, akiről megállapította, hogy nem tette a felrótt ténynek” (Cour de cassation, chambre civile, semmitőszék, polgári tanács, 1855. március 7., *Quertier*, Bull. civ. 31. o.).

110 Lásd ebben az értelemben: Kornezov, A., „Res Judicata of national judgments incompatible with EU law: time for a major rethink?”, *Common Market Law Review*, 51. sz., 2014, 809. o. és azt követő rész.

111 Lásd ebben az értelemben: Kornezov, A., „Res Judicata of national judgments incompatible with EU law: time for a major rethink?”, *Common Market Law Review*, n° 51, 2014, 809. o. és azt követő rész.

112 Lásd ebben az értelemben: 2009. szeptember 3-i Fallimento Olimpiclub ítélet (C-2/08, EU:C:2009:506, 29–31. pont). Egyébként a jogerő ezen koncepcióját nem fogadták el egységesen a tagállamok. Németország és Spanyolország eltörölte büntető ítélet jogerejét a polgári jogban, a common law-országokban pedig ismeretlen. Végül, Hollandiában és Portugáliában a törvény úgy rendelkezik, hogy a büntetőbíróóság által megítélt bizonyítékok csak megdönthető vélelemként minősíthetők (lásd: Pradel, J., *Droit pénal comparé*, Précis Dalloz, 4. kiadás, 2016, 564–567. o.).

113 2018. március 20-i ítélet (C-596/16 és C 597/16, EU:C:2018:192, 25., 28., 29. és 32–34. pont).

felmentő büntető ítéletet valamennyi bizonyíték figyelembevételével hozták meg.¹¹⁴ Ezért nem foglalt állást olyan esetben, amikor a büntetőbíróság – példának okáért a „bennfentes kereskedelem” fogalmának az uniós joggal ellentétes értelmezésével – az e joggal összeegyeztethetetlen feltételeket fogadott el.

168. A fentiek összességét figyelembe véve azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács) által a C-37/18. sz. ügyben előterjesztett második kérdésre azt a választ adja, hogy az uniós joggal ellentétes, hogy egy nemzeti bíróság, amelyet belső joga alkalmazása során a büntetőbíróság által hozott jogerős ítélet a polgári jogban is köt, valamely, az uniós joggal összeegyeztethetetlen büntetőhatározatból olyan következtetéseket vonjon le, hogy kizárólag azon az alapon kötelezze a munkáltatót kártérítésnek a munkavállaló részére történő megfizetésére, mivel e munkáltatót ugyanezen tényállás alapján büntetőjogilag elmarasztalták.

VI. Véggkövetkeztetés

169. A fenti megfontolások összességére figyelemmel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a tribunal de grande instance de Bobigny (bobignyi általános hatáskörű elsőfokú bíróság, Franciaország) által a C-370/17. sz. ügyben, és a Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács, Franciaország) által a C-37/18. sz. ügyben előzetes döntéshozatal céljából előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

- 1) Az 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelettel módosított és naprakésszé tett, a 2006. december 18-i 1992/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontját, valamint a 118/97 rendelettel módosított és naprakésszé tett, az 1408/71 rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 1972. március 21-i (574/72/EGK tanácsi rendelet 11. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a fogadó tagállam bíróságai jogosultak figyelmen kívül hagyni az E 101-es igazolást, amennyiben bizonyíték áll rendelkezésükre annak alátámasztására, hogy ezt az igazolást csalárd módon szereztek meg, vagy erre csalárd módon hivatkoztak. Az illetékes intézmények által az 1992/2006 rendelettel módosított 1408/71 rendelet 84a. cikkének (3) bekezdése alapján folytatott párbeszéd alakulása e jogosultságra nincs hatással.
- 2) Az uniós joggal ellentétes, hogy egy nemzeti bíróság, amelyet belső joga alkalmazása során köt a büntetőbíróság által hozott jogerős ítélet a polgári jogban is köt, valamely, az uniós joggal összeegyeztethetetlen büntetőhatározatból olyan következtetéseket vonjon le, hogy kizárólag azon az alapon kötelezze a munkáltatót kártérítésnek a munkavállaló részére történő megfizetésére, mivel e munkáltatót ugyanezen tényállás alapján büntetőjogilag elmarasztalták”.

¹¹⁴ Lásd: 2018. március 20-i Di Puma és Zecca ítélet (C-596/16 és C-597/16, EU:C:2018:192, 32–34. pont).